

KINNITATUD
Konkurentsiameti peadirektori
10.05.2024 käskkirjaga nr 1-2/2024-016
LISA

Konkurentsiamet

**Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna
arvutamise soovituslik metoodika**

Tallinn 2024

Sisukord

Eessõna.....	3
1. Mõisted	4
2. Tegevusalade ja teenuste eristamine	6
2.1. <i>Muu tegevuse kulude eristamine</i>	6
2.2. <i>Veeteenuse kulude jagamine erinevate veeteenuste vahel</i>	6
3. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kujunemine	7
4. Müügikogus	10
5. Muutuvkulud ja nende kujunemist puudutavad näitajad	12
5.1. <i>Teiselt vee-ettevõtjalt ostetud veeteenuse kulu</i>	13
5.2. <i>Vee erikasutusõiguse tasu</i>	14
5.3. <i>Saastetasu</i>	18
5.4. <i>Elektrikulu</i>	21
6. Muud tegevuskulud.....	24
7. Reguleeritava vara väärtus ja põhivara kulum.....	27
8. Põhjendatud tulukus.....	35
9. Reguleeritavas tegevuses renditud põhivara kasutamine ja rendikulu põhjendamine.....	36

Eessõna

Vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduse (edaspidi ÜVVKS) §-le 51 töötab Konkurentsiamet välja ja avalikustab oma veebilehel ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna arvutamise soovitusliku meetoodika. Konkurentsiameti kasutatav meetoodika (edaspidi Meetoodika) arvestab ÜVVKS §-des 50 ja 52–55 sätestatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kujundamise põhimõtteid ning ÜVVKS § 33 lg 1 sätestatud, mille kohaselt on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga kaetud alal tarbijal õigus saada ühisveevärgist joogivett ja juhtida ühiskanalisatsiooni reovett ning lahkvoolsesse sademeveekanalisatsiooni sademevett mõistliku, põhjendatud ja võrdse kohtlemise põhimõtet järgiva hinnaga. Meetoodikat rakendatakse sarnaselt ja ühetaoliselt kõigi Konkurentsiameti regulatsiooni alla kuuluvate vee-ettevõtjate tegevuse analüüsimisel ning hindade määramisel, järgides võrdse kohtlemise ning proportsionaalsuse põhimõtet.

ÜVVKS § 48 lg 1 punktid 1-8 sätestavad, et vee-ettevõtja võib tarbijalt võtta osutatava teenuse eest järgmisi tasusid (edaspidi ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind):

- 1) tasu võetud joogivee eest;
- 2) tasu reovee ärajuhtimise eest;
- 3) tasu reovee puhastamise eest;
- 4) tasu sademevee ärajuhtimise eest;
- 5) tasu sademevee puhastamise eest;
- 6) abonenttasu joogivee eest;
- 7) abonenttasu reovee ärajuhtimise ja puhastamise eest;
- 8) abonenttasu sademevee ärajuhtimise ja puhastamise eest

ÜVVKS § 50 ja § 52-55 sätestatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kujundamise alused on täpsemalt välja toodud käesolevas Meetoodikas, selgitamaks ja sisustamaks ÜVVKS-is toodud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kujundamise ja arvutamise üldised põhimõtteid. Lisaks sätestab ÜVVKS § 58 lg 12, et vee-ettevõtja tasub järelevalvetasu konkurentsiseaduses (edaspidi KonkS) sätestatud alustel ja korras¹.

ÜVVKS § 58 lg 3 kohaselt teeb Konkurentsiamet hinnaotsuse 30 päeva jooksul nõuetekohase taotluse saamisest arvates. Eriti keeruka või töömahuka taotluse menetlemise korral võib Konkurentsiamet pikendada seda tähtaega 90 päevani, teatades sellest taotluse esitajale enne esialgse tähtaja lõppemist. ÜVVKS § 58 lg 4 kohaselt, kui vee-ettevõtja taotleb ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna muutmist vaid ostetava elektrienergia või teiselt vee-ettevõtjalt ostetava veeteenuse muutunud hinna tõttu, mis mõjutab veeteenuse hinda rohkem kui viie protsendi võrra, teeb Konkurentsiamet hinnaotsuse 15 tööpäeva jooksul nõuetekohase taotluse saamisest arvates.

Tulenevalt haldusmenetluse seadusest on Konkurentsiametil õigus määrata kaalutlusõiguse alusel menetlustoimingu vorm. Konkurentsiamet on välja töötanud ja avaldanud oma veebilehel ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna taotlemise vormid ehk küsimustikud *MS Exceli* tabelite kujul (vt <http://www.konkurentsiamet.ee>). Küsimustikud on välja töötatud lähtuvalt KonkS-st, ÜVVKS-ist ning täidetult sisaldavad andmeid, mis võimaldavad Konkurentsiametil kontrollida, et taotletud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse ning põhiteenustega seotud

¹ KonkS § 53¹ lõike 4 kohaselt maksavad ettevõtjad, kelle teenuste hindasid ja tasusid kooskõlastab Konkurentsiamet, järelevalvetasu vastavalt iga võrgu- või tegevuspiirkonna kohta antud haldusaktis märgitud müügitulule vastavalt KonkS-i §-s 53² sätestatud järelevalvetasu määrale. KonkS § 53² lg 1, § 53¹ lg 5 p 4 ja § 53³ lg 1 ja 2 tulenevalt on rahastamiskohustusega vee-ettevõtjate ja isikute, kelle suhtes kohalduvad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seaduses vee-ettevõtja kohta sätestatud nõuded ja kohustused, kellel on veeteenuse hinna kooskõlastamise kohustus, järelevalvetasu määr on 0,2 protsenti talle antud haldusaktis märgitud müügitulust.

teenuste (edaspidi ka veeteenuste) hinnad sisaldaksid üksnes §-s 50 ettenähtud põhjendatud kulusid ja põhjendatud tulukust ning tagaksid vee-ettevõtja järjepidevuse ning nõuetekohase teenuse osutamise.

1. Mõisted

Metoodikas kasutatakse mõisteid järgnevas tähenduses.

- 1.1. **Ex-ante regulatsioon** – enne hinna kehtima hakkamist Konkurentsiameti poolt määratavad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinnad ning põhiteenustega seotud teenuste hinnad.
- 1.2. **Ex-post regulatsioon** – pärast hinna kehtima hakkamist Konkurentsiameti poolt kontrollitavad tasud (nt liitumistasud).
- 1.3. **Investeeringud põhivarasse** – ühekordsed kulud põhivara soetamiseks ja parendamiseks.
- 1.4. **Järelevalvetasu** - ÜVVKS § 58 lg 12 ning KonkS § 53¹ ja § 53² sätestatu alusel vee-ettevõtja makstav tasu.
- 1.5. **Kaalutud keskmine kapitali hind (WACC)** - lubatud tulunorm on kapitalistruktuuri (oma- ja võõrvahendite osakaalud kogukapitalis) ning võla- ja omakapitali hinna alusel leitav kogukapitali hind, mis on aluseks põhjendatud tulukuse arvutamisel.
- 1.6. **Kuluminorm** – põhivara kasuliku tehnilise eluea pöördväärtus, mille alusel arvutatakse veeteenuste hindadesse lülitatava põhivara kulumi suurus. Kuluminorm võib võrduda raamatupidamisliku kuluminormiga või olla sellest erinev.
- 1.7. **Käibekapital** – reguleeritava vara komponent, mis üldjuhul moodustab viis protsenti viimase kolme kalendriaasta ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse käibe aritmeetilisest keskmisest.
- 1.8. **Lubatud müügitulu** – ühisveevärgi ja-kanalisatsiooni teenuse arvestuslik müügitulu regulatsiooniperioodil, mida ettevõtja võib teenida määratud tasudega teenust osutades. Lubatud müügitulu arvutamisel võetakse arvesse põhjendatuks loetud kulud (tegevuskulud ja põhivara kulum) ning põhjendatud tulukus.
- 1.9. **Mittekontrollitavad hinnad/ tasumäärad** – hinnad/ tasumäärad, mis ei ole mõjutatavad ettevõtja majandustegevuse kaudu, vaid sõltuvad täielikult ettevõtjavälistest teguritest (administratiivselt reguleeritavate teenuste hinnad: ostetava elektri või gaasi võrguteenuse tasud, teiselt vee-ettevõtjalt ostetava vee- ja kanalisatsiooniteenuse hinnad; vee erikasutusõiguse tasumäärad, keskkonda heidetavate saasteainete tasumäärad, riigilõiv, maamaks, tasu riiklikult kehtestatud infrastruktuuri talumise kohustuse täitmise eest jms).
- 1.10. **Muud tegevuskulud** – veeteenuse hinda lülitatavad kulud, mis ei sisalda muutuvkulusid, kapitalikulu ja finantskulu.
- 1.11. **Muu tegevus** – ÜVVKS § 30 lg 1 p 4 sätestatud tegevusalad, mis ei ole seotud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamisega.

- 1.12. Muutuvkulud** – tegevuskulud, mis sõltuvad olulises osas müügikoguse muutumisest.
- 1.13. Müügikogus** – ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse ning põhiteenustega seotud teenuste müügikogus (m³; tk vm).
- 1.14. Põhivara kasulik tehniline eluiga** – periood, mille jooksul ettevõtja poolt vara tõenäoliselt kasutatakse ning mis võtab arvesse põhivara oodatavat füüsilist (tehnilist) kulumist ning IT-ga seotud põhivara puhul ka moraalset vananemist.
- 1.15. Põhivara kulum (kapitalikulu)** – veeteenuse hinda lülitatav kulu, mis on seotud soetatud põhivara amortiseeritava osa kandmisega kulusse põhivara kasuliku tehnilise eluea jooksul.
- 1.16. Põhjendatud tulukus** – lubatud ärikasum, mis leitakse reguleeritava vara väärtuse ja põhjendatud tulunormi korrutisena. Põhjendatud tulukuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda lülitamine ei ole kohustuslik, kui vee-ettevõtja nii otsustab.
- 1.17. Regulatsiooniperiood** – 12-kuuline periood, mille põhjendatud hinnakomponendid on aluseks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna arvutamisel. Regulatsiooniperiood² ei pea kattuma kalendriaasta ega ettevõtte majandusaastaga.
- 1.18. Reguleeritav põhivara** – ettevõtja poolt oma- ja laenuvahenditest soetatud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajalik materiaalne ja immateriaalne põhivara.
- 1.19. Reguleeritav tegevus** – vee-ettevõtja majandustegevus, mille suhtes rakendatakse ÜVVKS-i ja käesolevat Metoodikat.
- 1.20. Reguleeritav vara** – reguleeritava põhivara väärtuse ja käibekapitali summa.
- 1.21. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenus ehk veeteenus** - tarbija joogiveega varustamine kuni liitumispunktini ning liitumispunktist tarbija reo- või sademevee vastuvõtmine ja vajaduse korral puhastamine. Võib hõlmata ka põhiteenustega seotud teenuseid.

² 12-kuuline periood on võetud hindade arvutamise aluseks selleks, et Konkurentsiametil oleks võimalik kontrollida ettevõtja poolt esitatud andmete õigsust (Konkurentsiametil on võimalik kontrollida Äriregistri teabesüsteemist ettevõtja majandusaasta aruandeid, s.t 12 kuu andmeid) ning hinnata selle põhjal muuhulgas ettevõtja poolt koostatud prognooside ning seeläbi ka teenuse hindade arvutamise aluseks olevate kulude, põhivara kulumi ja tulukuse õigsust. 12-kuuline periood ei tähenda seda, et hinnad peaksid kehtima 12 kuud. 12 kuu prognoositavad kulud on veeteenuse hinna arvutamise aluseks. Kui ettevõtja leiab, et kehtiva hinnaotsuse aluseks olnud kulud, põhivara kulum ja põhjendatud tulukus ei taga enam ÜVVKS § 50 lg-s 1 sätestatud, siis võib ta tulla uusi veeteenuse hindu taotlema vastava 12 kuu andmete alusel.

2. Tegevusalade ja teenuste eristamine

2.1. Muu tegevuse kulude eristamine

- 2.1.1. ÜVVKS § 50 lg 1 p 1 kohaselt peab veeteenuse hind tagama vee-ettevõtja põhjendatud tegevuskulude katmise. Selle nõude täitmiseks analüüsib Konkurentsiamet kulude jaotust ettevõtja poolt müüdavate erinevate kaupade ja teenuste vahel ning kontrollib, et hinnaotsuse tegemiseks esitatud veeteenuste hinnad ei sisaldaks muude tegevusalade kulusid ja tulusid (ettevõtja tegevusvaldkonnad ei ristsubsideeriks üksteist).
- 2.1.2. Vee-ettevõtja ja ÜVVKS § 28 kirjeldatud isik peab eristama erinevate kaupade ja teenuste müügiks tehtavad kulud. Kulude eristamisel lähtutakse KonkS § 18¹ ja ÜVVKS §-s 30 lg 1 sätestatust.

KonkS § 18¹ kohaselt on eri- või ainuõigust või olulist vahendit omav ettevõtja kohustatud pidama eraldi arvestust iga toote või teenusega seotud tulude ja kulude kohta, lähtudes järjepidevalt kohaldatavatest ja objektiivselt põhjendatud arvestuspõhimõtetest, mis tuleb selgelt kindlaks määrata ettevõtja sise-eeskirjades. Tulude ja kulude arvestus peab võimaldama hinnata, kas ettevõtja toote või teenuse hind on mõistlikus vahekorras toote või teenuse väärtusega.

ÜVVKS § 30 lg 1 sätestab, et lisaks KonkS §-s 18¹ sätestatud nõude täitmisele peab vee-ettevõtja lähtuma oma raamatupidamises järjepidevalt kohaldatavatest ja objektiivselt põhjendatud arvestuspõhimõtetest ning pidama tulude ja kulude kohta eraldi arvestust järgmiste tegevuste kaupa:

- 1) ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamine;
- 2) purgimisteenuse osutamine ÜVVKS § 47 tähenduses³;
- 3) liitumistasude laekumine ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise eest;
- 4) muu tegevus, mis ei ole seotud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamisega.

- 2.1.3. ÜVVKS §-s 30 lg 2 kohaselt tuuakse nimetatud paragrahvi lg-s 1 nimetatud tegevustega (esitatud ka käesoleva Metoodika punktis 2.1.2) kaasnevate kulude juures esile tagastamatu abiga soetatud varad ja varadega seotud kapitalikulu.

2.2. Veeteenuse kulude jagamine erinevate veeteenuste vahel

ÜVVKS §-s 30 lg 3 kohaselt, kui vee-ettevõtja osutab tarbijale või teisele vee-ettevõtjale ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenust mitmel reoveekogumisalal või mitmes tegevuspiirkonnas, peab ta eraldi arvestust eri alade ja piirkondade kohta ÜVVKS § 30 lõikes 1 sätestatu kohaselt, välja arvatud juhul, kui piirkondades kehtestatakse ühine ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind ÜVVKS 6. peatükis sätestatu kohaselt.

KonkS § 18¹ sätestatut järgides peab iga teenuse osutamiseks tehtud kulu kajastuma vastava teenuse hinnas. Hinnaotsuse tegemise käigus kontrollitakse, et veeteenuste osutamise põhjendatud tegevuskulud on jagatud ettevõtja poolt taotletud veeteenuste hindade vahel põhjendatud printsiibil.

³ ÜVVKS § 47 lõige 1 sätestab, et isikule, kes asub reoveekogumisalal, mille reostuskoormus on 2000 inimekvivalenti või suurem, kuid kellel puudub võimalus liituda ühiskanaliseerimisega ühiskanaliseerimise puudumise tõttu, on vee-ettevõtja kohustatud korraldama purgimisteenuse isiku nõudmisel.

ÜVVKS § 48 loetletud veeteenuse erinevate tasude kujundamise erisused on sätestatud ÜVVKS §-s 49 järgmiselt:

- 1) lg 1 - ÜVVKS § 48 lõike 1 punktides 4 ja 5 nimetatud sademevee ärajuhtimise ja puhastamise tasu võib kajastuda reovee ärajuhtimise ja puhastamise tasus, välja arvatud juhul, kui isik kasutab vaid ühte nimetatud teenustest;
- 2) lg 2 - ÜVVKS § 48 lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud reovee ärajuhtimise ja puhastamise tasu võib kehtestada summaarse tasuna, kui vee-ettevõtja tegevuspiirkonnas puuduvad tarbijad, kes kasutavad vaid ühte nimetatud teenust ning puudub muu vajadus eraldi puhastamistasu kehtestamiseks;
- 3) lg 3 - ÜVVKS § 48 lõike 1 punktis 3 nimetatud reovee puhastamise tasu ja punktis 5 nimetatud sademevee puhastamise tasu võivad erineda sõltuvalt vee saastatusest ja vee-ettevõtja määratud reostusgrupist;
- 4) lg 5 - ÜVVKS § 48 lõike 1 punktis 4 nimetatud sademevee ärajuhtimise tasu võib sõltuda sellest, kas sademevesi juhitakse ühisvoolsesse kanalisatsiooni või lahkvoolsesse sademeveekanalisatsiooni;
- 5) lg 6 - ÜVVKS § 48 lõikes 1 nimetatud tasusid võib kehtestada eri määrades, arvestades tarbijarühmade tarbimismahte, kasutatavaid teenuseid, joogiveevaru säästliku kasutamise eesmärki ja seaduses sätestatud hinna kujundamise põhimõtteid.

Kulude jagamise põhimõtteid nii erinevate tegevusalade kui ka erinevate veeteenuste vahel peab ettevõtja põhjendama hinnataotlusele lisatud seletuskirjas. Juhul, kui kulude jagamise või arvestamise põhimõtteid on majandusaasta kestel või erinevate majandusaastate lõikes oluliselt muudetud, mille tõttu ei ole tagatud jagatud kulude objektiivne võrdlemine, peab ettevõtja piisava täpsusega selgitama, millised on kulude jagamis- ja arvestuspõhimõtete muutusest tingitud erisused ja mõjud igale konkreetsele tegevusele.

3. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kujunemine

3.1. ÜVVKS regulatsioon:

- 3.1.1. ÜVVKS § 33 lg 1 kohaselt on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga kaetud alal tarbijal õigus saada ühisveevärgist joogivett ja juhtida ühiskanalisatsiooni reovett ning lahkvoolsesse sademeveekanalisatsiooni sademevett mõistliku, põhjendatud ja võrdse kohtlemise põhimõtet järgiva hinnaga.
- 3.1.2. ÜVVKS § 48 lg 1 sätestab, et vee-ettevõtja võib tarbijalt võtta osutatava teenuse eest järgmisi tasusid:
 - 1) tasu võetud joogivee eest;
 - 2) tasu reovee ärajuhtimise eest;
 - 3) tasu reovee puhastamise eest;
 - 4) tasu sademevee ärajuhtimise eest;
 - 5) tasu sademevee puhastamise eest;
 - 6) abonenttasu joogivee eest;
 - 7) abonenttasu reovee ärajuhtimise ja puhastamise eest;
 - 8) abonenttasu sademevee ärajuhtimise ja puhastamise eest.
- 3.1.3. ÜVVKS § 50 lg 1 kohaselt kujundatakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind selliselt, et vee-ettevõtjal oleks tagatud:

- 1) põhjendatud tegevuskulude katmine;
 - 2) keskkonnanõuete täitmine;
 - 3) investeeringud olemasoleva ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni jätkusuutlikkuse ja toimepidevuse tagamiseks;
 - 4) ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava kohaste investeeringute tegemine, välja arvatud tagastamatu abina saadud investeeringud ja ÜVVKS § 20 lõike 3 alusel liitumistasude eest tehtud investeeringud;
 - 5) põhjendatud tulukus vee-ettevõtja investeeritud kapitalilt.
- 3.1.4. ÜVVKS § 52 lg 1 kohaselt peavad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda arvatavad kulud olema põhjendatud, lähtuma tõhususest ning võimaldama vee-ettevõtjal täita seaduses sätestatud ülesandeid.
- 3.1.5. ÜVVKS § 52 lg 2 sätestab, et põhjendatud tegevuskulude hindamisel lähtutakse järgmisest:
- 1) kulude dünaamika ajas ja selle võrdlus tarbijahinnaindeksi dünaamikaga;
 - 2) kulukomponentide põhjendatuse analüüs, sealhulgas eksperdihinnangud;
 - 3) vee-ettevõtja kulude ning nende põhjal arvatud statistiliste näitajate võrdlus teiste sarnaste vee-ettevõtjate kuludega.
- 3.1.6. ÜVVKS § 52 lg 3 kohaselt ei arvata ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda järgmisi kulusid:
- 1) ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu;
 - 2) sponsorlus, kingitused ja annetused;
 - 3) ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenusega mitteseotud kulud;
 - 4) õigusaktide alusel ettevõtjale määratud trahvid ning muud rahalised kohustused, mis on tingitud ettevõtja kohustuse rikkumisest;
 - 5) finantskulud;
 - 6) dividendide tulumaksu kulu;
 - 7) muud kulud, mis ei ole vajalikud ettevõtjale seadusega pandud kohustuste täitmiseks.
- 3.1.7. ÜVVKS § 53 lg 1 järgi ei arvestata ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse põhivara hulka järgmist:
- 1) pikaajalised finantsinvesteeringud;
 - 2) immateriaalne põhivara, välja arvatud arvutitarkvara ja litsentsid, mis on vajalikud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks;
 - 3) liitumistasudest soetatud põhivara;
 - 4) põhivara, mida vee-ettevõtja ei kasuta ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks;
 - 5) tagastamatu abiga soetatud põhivara, arvestades ÜVVKS § 53 lõikes 2 sätestatud erisusi.
- 3.1.8. ÜVVKS § 53 lg 2 kohaselt, kui ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda arvatud kulum ja põhjendatud tulukus ei kata reinvesteeringuteks mõistlikel tingimustel võetud laenukohustusi laenuandja nõuete kohaselt, arvatakse kindlaksmääratud perioodiks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda laenukohustuste katmiseks vajaminev summa. ÜVVKS § 53 lg 3 kohaselt on ÜVVKS § 53 lg 2 rakendamise ajal vee-ettevõtjal keelatud teha omakapitalist väljamakseid omanikele.
- 3.1.9. ÜVVKS § 54 lg 1 ja lg 2 kohaselt lähtutakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda lülitatava põhivara kulumi arvutamisel ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajaliku põhivara väärtusest ning kuluminormist, mis vastab põhivara kasulikule tehnilisele elueale.

3.1.10. ÜVVKS § 54 lg 3 kohaselt arvutatakse põhjendatud tulukus, korrutades ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajaliku põhivara väärtuse, millele on liidetud käibekapitali suurus, kaalutud keskmise kapitali hinnaga. Põhjendatud tulukuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda lülitamine ei ole kohustuslik, kui vee-ettevõtja nii otsustab.

3.1.11. ÜVVKS § 55 kohaselt on käibekapital viis protsenti viimase kolme kalendriaasta ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse käibe aritmeetilisest keskmisest.

3.1.12. ÜVVKS § 58 lg 12 kohaselt tasub vee-ettevõtja Konkurentsiametile järelevalvetasu konkurentsiseaduses sätestatud alustel ja korras.

3.2. Veeteenuse hinna põhjendatuse hindamisel jaotab Konkurentsiamet kulud järgmiselt:

- 1) muutuvkulud;
- 2) muud tegevuskulud;
- 3) põhivara kulum.

3.3. Veeteenuse hinna arvutamise aluseks olev lubatud müügitulu ($T_{lubatud}$) arvutatakse Konkurentsiameti poolt põhjendatuks loetud kulude ja põhjendatud tulukuse (ÜVVKS § 54 lg 3 kohane) alusel alljärgneva valemiga:

$$T_{lubatud} = MK + TK + PK + PT,$$

kus:

$T_{lubatud}$ - lubatud müügitulu;

MK - muutuvkulud;

TK - muud tegevuskulud;

PK - põhivara kulum;

PT - põhjendatud tulukus.

Näide 1. Lubatud müügitulu kujunemine

rida	Hinnakomponendid	Ühik	Regulatsiooni-periood
1	Muutuvkulud (MK)	tuh €	495,0
2	Muud tegevuskulud (TK)	tuh €	856,8
3	Põhivara kulum (PK)	tuh €	403,5
4	Põhjendatud tulukus (PT)	tuh €	633,1
5	Lubatud müügitulu ($T_{lubatud}$)	tuh €	2388,4
6	Järelevalvetasu (jv)	tuh €	4,8
7	Lubatud müügitulu koos järelevalvetasuga ($T_{lubatud+jv}$)	tuh €	2393,2
8	Müügikogus (M)	tuh m³	1869

Näites 1 toodud komponentide kujunemist on kirjeldatud alljärgnevates peatükkides.

3.4. Lubatud müügitulu koos järelevalvetasuga jagamine erinevate veeteenuste vahel peab olema põhjendatud ja vastama alljärgnevale võrrandile:

$$T_{lubatud+jv} = \sum T_{(lubatud+jv)_n}$$

kus:

$T_{(lubatud+jv)_n}$ - vastava veeteenuse lubatud müügitulu;

n - veeteenus.

- 3.5.** Konkreetse veeteenuse lubatud müügitulu koos järelevalvetasuga jagamisel vastava teenuse müügi kogusega kujunevad veeteenuse hinnad/ tasud:

$$hind_n = \frac{T_{(lubatud+jv)_n}}{m_n} \left[näiteks \frac{\text{€}}{m^3}; \frac{\text{€}}{tk}; \frac{\text{€}}{kuus} \right],$$

kus:

$T_{(lubatud+jv)_n}$ - vastava teenuse lubatud müügitulu regulatsiooniperioodil;

m_n - vastava veeteenuse müügi kogus regulatsiooniperioodil;

$hind_n$ - vastava veeteenuse hind/ tasu regulatsiooniperioodil.

- 3.6.** Kõigi taotletud veeteenuse hindade ja müügi koguste korrutiste summa ei tohi ületada põhjendatuks loetud kulude ja põhjendatud tulukuse summana kujunenud lubatud müügitulu (koos järelevalvetasuga) rohkem kui 0,1%. Lubatud müügitulu puhul peab kehtima võrdlus:

$$T_{lubatud} \geq \sum (hind_n \times m_n)$$

kus,

$hind_n$ - vastava veeteenuse hind;

m_n - vastava veeteenuse müügi kogus regulatsiooniperioodil

Näide 2. Taotletavate veeteenuse hindade alusel lubatud müügitulu kontroll

rida	Veeteenuse müügitulu regulatsiooniperioodil	Müügi kogus (tuh m ³)	Veeteenuse hind (€/m ³)	Müügitulu (tuh €)
1	Tasu võetud joogivee eest	634	1,44	912,2
2	Tasu reovee ärajuhtimise ja puhastamise eest I grupp	1193	1,20	1431,1
3	Tasu reovee ärajuhtimise ja puhastamise eest II grupp	2	1,27	2,0
4	Tasu reovee ärajuhtimise ja puhastamise eest III grupp	10	1,39	13,7
5	Tasu võetud joogivee eest teisele vee-ettevõtjale	31	1,05	32,6
6	Põhiteenustega seotud teenused			0,1
7	Veeteenuse hinnaga saadav müügitulu (ridade 1-6 summa)			2391,6
8	Lubatud müügitulu koos järelevalvetasuga			2393,2

Näites 2 kokku summeeritud erinevate veeteenuste osutamise eest saadav müügitulu (rida 7) ei tohi ületada näites 1 toodud lubatud müügitulu koos järelevalvetasuga (vt ka näide 2 rida 8).

4. Müügi kogus

- 4.1.** ÜVVKS § 50 lg 2 sätestab, et ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna arvutamisel võetakse aluseks viimase kolme kalendriaasta aritmeetiline keskmine müügi kogus ja prognoositavad muutused tarbimises ning vajaduse korral tehakse müügi koguse leidmiseks analüüs.

Konkurentsiamet käsitleb viimase kolme kalendriaasta aritmeetilise keskmise müügi kogusena ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse müügi kogust viimasel kolmel lõppenud ja tegeliku müügi kogusega majandusaastal.

Näide 3 Ettevõtja esitab taotluse 2024. aastal. Ettevõtte majandusaasta on 01.01 – 31.12. Veeteenuse tarbijate arv ei ole taotluse esitamisele eelnud kolmel majandusaastal (2021-2023) oluliselt muutunud. Seega müügi koguse hindamisel võetakse arvesse müügi kogused

2021.a-l 615 tuh m³, 2022.a-l 622 tuh m³ ja 2023.a-l 617 tuh m³. Hinnakujunduse aluseks olev prognoositav müügi kogus on seega $(615 + 622 + 617) / 3 = 618$ tuh m³.

Eelnev tähendab, et kui suhteliselt stabiilse tarbijate arvu juures müügi kogus kord kasvab, kord kahaneb, on müügi koguse prognoosile hinnangu andmisel põhjendatud lähtuda eelneva kolme aasta tegelikust keskmisest müügi kogusest, kuna seeläbi tasandatakse erinevate perioodide välistegurite mõju müügi kogusele (nt ilmastik mõjutab nii kastmisvee kui sademevee koguseid, ettevõtete tarbimist mõjutab konjunktuur jne). Kui müügi kogus on ajas selgelt kasvava või kahaneva trendiga, on alus kaaluda ÜVVK § 50 lg 2 sätestatud müügi koguse analüüsi vajadust (vt Metoodika punkt 4.2).

4.2. Vajadus müügi koguse täiendava analüüsi järele tekib siis, kui:

- vee-ettevõtja on tegutsenud alla kolme majandusaasta;
- tarbijate arvus, struktuuris ja tarbimiskoguses on toimunud kolme majandusaasta jooksul muutused, mis oluliselt mõjutavad müügi koguseid (näiteks tarbijad on loobunud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse tarbimisest või seda oluliselt vähendanud (nt omapuhasti / puurkaevu rajamine, kasutuselevõtt)
- lisandunud on uued tarbijad/ teeninduspiirkonnad, tööstustarbija on tarbimist suurendanud / vähendanud, jms);
- müügi kogus on ajas selgelt kasvava või kahaneva trendiga, kuid ei ole teada eelnimetatud trendi põhjustavaid konkreetseid asjaolusid.

Järgnevalt mõned näited täiendava analüüsi rakendamisest prognoositud müügi mahu põhjendatuse hindamisel.

Näide 4. Näite 3 andmete lisandub järgmine teave – üks tööstustarbija (keskmise tarbimisega 50 tuh m³ aastas) lõpetab tarbimise. Lisaks on 2023. aasta keskel lisandunud uus teeninduspiirkond (110 tarbijat), mille prognoositav tarbimine on 25 tuh m³ aastas. Seega põhjendatud müügi kogus on $618 - 50 + 25 = 593$ tuh m³. Andmeid illustreerib alljärgnev tabel:

rida	Veeteenuse müügi kogus	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni-periood
1	Veeteenuse müügi kogus	tuh m ³	615	622	617	632	593
2	muutus võrreldes eelneva aastaga	%		1,1	-0,8	2,4	-6,2
3	Abonentide arv	tk	2725	2726	2836	2836	2836
4	muutus võrreldes eelneva aastaga	tk		1	110	0	0
5	Abonendi aasta keskmine veeteenuse tarbimine	m ³ /abonent	225,7	228,2	217,6	222,8	209,1
6	muutus võrreldes eelneva aastaga	%		1,1	-4,7	2,4	-6,2

Näide 5. Ettevõtja rajab ühiskanalisatsioonisüsteemi eramajade piirkonda, kus veevarustus on nii ühisveevärgist kui oma puurkaevudest. Ühiskanalisatsiooniga liitumise võimaluse saab 100 kinnistut. Neist 60 liituvad esimesel aastal pärast liitumisvõimaluse loomist. Reoveeteenuse müügi koguse hindamisel kasutatavad andmed on järgmised:

rida	Reoveeteenuse müügi kogus	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni-periood
1	Reovee ärajuhtimise ja puhastamise müügi kogus	tuh m ³	1178	1171	1177	1172	1179
2	muutus võrreldes eelneva aastaga	%		-0,6	0,5	-0,4	0,6
3	Abonentide arv	tk	2636	2642	2644	2645	2705
4	muutus võrreldes eelneva aastaga	tk		6	2	1	60

rida	Reoveeteenuse müügikogus	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni- periood
5	Abonendi aasta keskmine reovee teenuse tarbimine	m ³ /abonent	446,9	443,2	445,2	443,1	435,9
6	muutus võrreldes eelneva aastaga	%		-0,8	0,4	-0,5	-1,6
7	Uued rajatud liitumisvõimalused	tk	2	6	5	100	0

Uute liitumisvõimaluste rajamisel kasutab Konkurentsiamet prognoositud müügikoguse hindamisel seniste tarbijate keskmist müügikogust, uute liitumisvõimaluste kasutusele võtmise prognoosi ning uute liitujate prognoositavat tarbimist.

Aastatel 2021 – 2023 muutus veeteenuse müügikogus vahemikus 1171 – 1178 tuh m³ ehk kolme aasta keskmine tegelik müügikogus oli 1175 tuh m³.

Ettevõtja on prognoosinud, et loodud 100-st liitumisvõimalusest võetakse regulatsiooniperioodi lõpuks kasutusele 60 tk ehk 60,0% ($60 / 100 \times 100 = 60,0$). Liitumisaktiivsus 60,0% on sarnane teiste uusi liitumispunkte rajanud vee-ettevõtjate esimese aasta liitumisaktiivsusega, mistõttu peab Konkurentsiamet põhjendatuks uute liitumisvõimaluste kasutuselevõttu 60 kliendi poolt.

Esitatud andmete kohaselt on arendatud piirkonnas eramajad. Seega võib iga uue tarbija võrdsustada ühe leibkonnaga. Statistikaameti andmetel oli 2021.a-l arendatud piirkonna omavalitsuses leibkonna keskmine suurus 2,36 inimest⁴. Arendatud piirkonna omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava 2022-2034 kohaselt on ühe inimese keskmiseks veetarbimiseks 78 liitrit päevas. Seega kujuneb 60 uue tarbija (leibkonna) aastaseks veetarbimiseks 4031 m³ ($2,36 \times 78 \times 365 \times 60 / 1000 = 4031$). Vastava omavalitsuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni kasutamise eeskirja kohaselt võrdsustatakse kliendi poolt ühiskanalisatsiooni ärajuhitava reovee kogus ühisveevärgist või muust allikast tarvitatud vee kogusega, mistõttu on lisanduvate tarbijate reovee koguseks samuti 4031 m³ ehk 4 tuh m³.

Liites seniste tarbijate keskmisele müügikogusele 1175 tuh m³ lisanduvate tarbijate prognoositava müügikoguse 4 tuh m³ kujuneb prognoositavaks reoveeteenuse müügikoguseks 1179 tuh m³ ($1175 + 4 = 1179$). Ettevõtja poolt prognoositud regulatsiooniperioodi reovee ärajuhtimise ja puhastamise müügikogus 1179 tuh m³ on võrdne Konkurentsiameti kontrollarvutuse tulemusega.

4.3. Müügikogust võib arvestada m³-tes või muudes teenuste müüki väljendavates ühikutes (nt põhiteenusega seotud teenustel tükkides, tundides; abonenttasude puhul tükkides).

5. Muutuvkulud ja nende kujunemist puudutavad näitajad

ÜVVKS § 50 lg 1 kohaselt kujundatakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind selliselt, et vee-ettevõtjal oleks tagatud põhjendatud tegevuskulude katmine. Tegevuskulud moodustuvad muutuvkuludest (Metoodika p 5) ja muudest tegevuskuludest (Metoodika p 6).

Muutuvkulud on kulud, mis sõltuvad olulisel osal müügikoguse muutumisest (näiteks vee erikasutusõiguse tasu, saastetasu, teiselt vee-ettevõtjalt ostetud veeteenuse kulu, elektri kulu jms). Nimetatud muutuvkulude kujunemisel on aluseks mõõdetavad kogused (ammutatud vee kogus, puhastatud reovee kogus, ostetud joogivee ja/või reoveeteenuse kogus kuupmeetrites; vt näide 3 ja 4), saasteainete kogused (tonnides, vt näide 12 ja 13) ja elektrienergia

⁴ <https://andmed.stat.ee/et/stat>, aruanne RL21701.

tarbimisandmed (nt elektrienergia kogused (kWh-des, kW-des, amprites vm; vt näide 14), mille detailsem ülevaade ja kirjeldus on toodud Metoodika punktides 5.1-5.4. Eelnev muutuvkulude loetelu ei ole kinnine. Konkreetse vee-ettevõtja spetsiifilistest vajadustest ja vastavatest näitajatest lähtuvalt võidakse muutuvkuludena käsitleda ka muid olulisel määral müügi kogusest sõltuvaid ja kogukuludes olulise mõjuga kulusid (nt kemikaalide kulu, mudatöötluse/-äraveo kulu vms).

Muutuvkulud võivad sisaldada mittekontrollitavatel tasudel põhinevaid kulusid.

Mittekontrollitaval tasul/ tasumääral põhinevad tegevuskuludest näiteks vee erikasutusõiguse tasu (vee erikasutusõiguse tasumäär), saastetasu (keskkonda heidetavate saasteainete tasumäärad) ja teiselt vee-ettevõtjalt ostetava teenuse tasu ning osaliselt ka elektrienergia kulu (elektrienergia hinnas sisalduv võrgutasu, taastuenergia tasu ja elektriaktsiisi hinnakomponent). Samas on näiteks keskkonnatasude määradega maksustavad saastekogused vee-ettevõtja poolt kontrollitavad, kuna puhastustehnoloogia toimimisega on saastekoguseid võimalik mõjutada. Samuti on ka ettevõtja mõjutada elektrienergia tarbimis- ja ostukogused, lähtuvalt (elektri)energia optimaalseks ja säästlikuks (taas)kasutuseks võimalikest investeeringutest ja tegevustest.

Näide 6. Muutuvkulud

rida	Hinnakomponendid	Ühik	Regulatsiooni-periood
1	Teiselt vee-ettevõtjalt ostetud veeteenus kulu	tuh €	68,4
2	Vee erikasutusõiguse tasu	tuh €	56,0
3	Saastetasu	tuh €	131,4
4	Elektri kulu	tuh €	239,2
5	Muutuvkulud kokku (MK)	tuh €	495,0

5.1. Teiselt vee-ettevõtjalt ostetud veeteenus kulu

Teiselt vee-ettevõtjalt ostetava(te) veeteenus(t)e kulu arvutamine on matemaatiline tehe põhjendatud ostetavate teenuste kogustest ja teise vee-ettevõtja poolt rakendatavatest tasudest (vt näide 7 read 3, 7 ja 11). Ostetud veeteenus(t)e koguste põhjendatuse hindamisel on asjakohane lähtuda eelnevate perioodide dünaamika alusel Metoodika punktis 4.1 ja 4.2 kajastatud põhimõtetest.

Näites 7 on kajastatud olukord, kus teiselt vee-ettevõtjalt ostetakse nii võetud joogivee, reovee ärajuhtimise ja puhastamise kui sademevee ärajuhtimise ja puhastamise teenust.

Näide 7. Ostetud veeteenuste kogused, hinnad ja kulu

rida	Veeteenuste ostmise kulu	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni-periood
1	Ostetud võetud joogivee kogus	tuh m³	58	53	56	57	56
2	vee koguse muutus	%		-8,9	4,7	3,1	-2,4
3	Tasu ostetava joogivee eest	€/m ³	0,69	0,69	0,75	0,75	0,75
4	Ostetud võetud joogivee kulu (rida 1 × rida 3)	tuh €	40,2	36,7	41,7	43,0	42,0
5	Ostetud reoveeteenus kogus	tuh m³	68	63	66	68	66
6	vee koguse muutus	%		-7,2	4,6	2,6	-2,2

rida	Veeteenuste ostmise kulu	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni- periood
7	Tasu reovee ärajuhtimise ja puhastamise eest	€/m ³	1,21	1,21	1,31	1,31	1,31
8	Ostetud reoveeteenuse kulu (rida 5 × rida 7)	tuh €	82,0	76,1	86,2	88,4	86,5
9	Ostetud sademeveeteenuse kogus	tuh m³	18	13	16	18	15
10	vee koguse muutus	%		-28,7	25,2	10,1	-12,0
11	Tasu sademevee ärajuhtimise ja puhastamise eest	€/m ³	0,25	0,25	0,27	0,27	0,27
12	Ostetud sademeveeteenuse kulu (rida 9 × rida 11)	tuh €	4,5	3,2	4,3	4,7	4,2
13	Kokku ostetud veeteenuste kulu (rida 4 + rida 8 + rida 12)	tuh €	126,7	115,9	132,2	136,2	132,6

Eelnevas tabelis on kõigi ostetavate veeteenuste müügi kogused aastatel 2021-2023 kord kahanenud ja seejärel kasvanud. Samas ei ole teada asjaolusid, mis mõjutaksid olulisel määral ostetavate teenuste kogust. Seepärast on põhjendatud müügi koguste prognoosimisel lähtuda käesoleva Metoodika punktist 4.1 ehk ÜVVKS § 50 lg 2 sätestatud viimase kolme kalendriaasta aritmeetilisest keskmisest müügi kogusest.

ÜVVKS § 58 lg 4 sätestatud olukorras, kui vee-ettevõtja taotleb ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna muutmist teiselt vee-ettevõtjalt ostetava veeteenuse muutunud hinna tõttu, mis mõjutab veeteenuse hinda rohkem kui viie protsendi võrra, arvutatakse ostetava veeteenuse kulu ümber ühe või mitme vastava sisendhinna muutumisel (näites 7 ridadel 4, 8, 12 ja 13 toodud tehete alusel).

5.2. Vee erikasutusõiguse tasu

Keskkonnatasude seaduse (edaspidi KeTS) § 10 lg 1 kohaselt makstakse vee erikasutusõiguse tasu õiguse eest võtta veekogust või põhjaveekihist vett erikasutuse korras. Vee erikasutusõiguse tasu kujuneb prognoositud ammutatud vee koguse ja KeTS § 10 lg 3 alusel kehtestatud õigusaktis osundatud vee erikasutusõiguse tasumäärade alusel.

Vee erikasutusõiguse tasu arvutamisel võetakse vee erikasutusõiguse tasumäärad täielikult arvesse, küll aga peab ettevõtja põhjendama vee erikasutusõiguse tasumääradega maksustatavaid vee koguseid.

Ammutatud vee kogus on otseselt arvutatav võetud joogivee müügi koguse, omatarbevee ja veekao koguse ning ostetud joogivee koguse alusel ehk ammutatud vee kogus = võetud joogivee müügi kogus + omatarbevee kogus + veekadu – ostetud joogivee kogus. Seega annab Konkurentsiamet hinnamenetluse käigus hinnangu ka omatarbeveele ja veekaole.

5.2.1. Omatarbevee hulka loeb Konkurentsiamet võetud joogivee kogust, mida kasutatakse veeteenuse osutamisega kaasnevate hooldustööde läbiviimisel, samuti plaanilisi ja mitteplaanilisi veevõtte ühisveevärgist (sh ÜVVKS § 44 lg 2 nimetatud vesi), mis on mõõdetavad või hinnatavad ja mida ei lülitata veekao hulka. Omatarbevee hulka ei arvestata võetud joogivee kogust, mida vee-ettevõtja kasutab muus tegevuses.

Omatarbevee hulka loeb Konkurentsiamet võetud joogivee kogust, mida kasutatakse veeteenuse osutamisega kaasnevate hooldustööde läbiviimisel, samuti plaanilisi ja mitteplaanilisi veevõtte ühisveevärgist (sh ÜVVKS § 44 lg 2 nimetatud vesi), mis on

mõõdetavad või hinnatavad ja mida ei lülitata veekao hulka. Omatarbevee hulka ei arvestata võetud joogivee kogust, mida vee-ettevõtja kasutab muus tegevuses.

5.2.2. Veekaole hinnangu andmine on oluline, sest see mõjutab:

- 1) elektrienergia kulu (mida väiksem on veekadu, seda vähem kulub elektrienergiat vee pumpamiseks ja joogivee puhastamiseks);
- 2) kemikaalide kulu (mida väiksem on veekadu, seda väiksem on kemikaalide kulu, juhul kui vee töötlemisel kemikaale kasutatakse);
- 3) keskkonnatasude kulu (mida väiksem on veekadu, seda vähem tuleb maksta vee erikasutusõiguse tasu).

Veekadu iseloomustab muuhulgas ka veetorustiku tehnilist seisundit. Sellesse kategooriasse kuuluvad veelekked ja veemõõtjate ebatäpsusest tulenevad vahed. Olulise tähtsusega veekao tekkimisel on ehitatud torustiku materjal, vanus ja ehituskvaliteet.

Veekao ja omatarbevee koguste põhjendatuse hindamisel on asjakohane lähtuda Metoodika punktis 4.1 ja 4.2 kajastatud põhimõtetest, sh eelnevate perioodide dünaamika alusel võttes arvesse ka koguseid mõjutavaid asjaolusid.

Näide 8. Ammutatud vee, ostetud joogivee, omatarbevee, võetud joogivee müügikoguse ja veekao seosed

rida	Ammutatud vesi, omatarbevesi ja veekadu	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni-periood
1	Ammutatud vee kogus	tuh m ³	724	713	715	725	685
2	Ostetud joogivee kogus	tuh m ³	58	53	56	57	56
3	Ammutatud ja ostetud vesi kokku (rida 1 + rida 2)	tuh m ³	782	766	771	782	741
4	Omatarbevesi	tuh m ³	33	30	32	31	31
5	Omatarbevee osakaal ammutatud veest (rida 4 / rida 1 * 100)	%	4,6	4,2	4,5	4,3	4,5
6	Ammutatud ja ostetud vesi ilma omatarbeveeta (rida 3 - rida 4)	tuh m ³	749	736	738	751	710
7	Võetud joogivee müügikogus	tuh m ³	615	622	617	632	593
8	Veekadu (rida 6 - rida 7)	tuh m ³	134	114	121	119	117
9	Veekao osakaal ammutatud ja ostetud veest ilma omatarbeveeta (rida 8 / rida 6 * 100)	%	17,9	15,5	16,4	15,9	16,5
10	Arveldamata vesi (rida 4 + rida 8)	tuh m ³	167	144	154	150	148
11	Veetöötlusjaamade arv	tk	6	6	6	6	6
12	Ühisveevärgi torustike pikkus	km	146	147	152	154	154
13	sh uued ja rekonstrueeritud torustikud	km	95	96	101	103	103
14	uute ja rekonstrueeritud torustike osakaal	%	65,1	65,3	66,4	66,9	66,9

Näites 8 on esitatud seosed ammutatud vee koguse, ostetud joogivee koguse, omatarbevee, võetud joogivee müügikoguse ja veekao vahel ning veekao ja omatarbevee koguste põhjendatuse analüüsimisel asjakohased ühisveevärgisüsteemi iseloomustavad näitajad (veetöötlusjaamade ja torustike andmed).

Näites 8: On teada, et ettevõtja kasutab omatarbevett peamiselt ammutatud vee töötlemisel kasutatavate filtrite loputamiseks. Veetöötlusjaamade arv on kõigil esitatud aastatel olnud muutumatu (6 tk, näide 8 rida 11). Aastatel 2021–2023 muutus omatarbevee kogus vahemikus

30-33 tuh m³. Omatarbevee osakaal ammutatud veest oli samal ajal tasemel 4,2–4,6%. Regulatsiooniperioodiks on ettevõtja prognoosinud omatarbevee koguseks 31 tuh m³ ja selle osakaaluks ammutatud veest kujuneb 4,5%. Kuna nii omatarbevee kogus kui ka osakaal ammutatud veest on sarnased aastate 2021-2023 tegelike näitajatega, siis saab prognoositud näitajaid pidada põhjendatuks.

Veekao kogus muutus aastatel 2021-2023 vahemikus 114-134 tuh m³ ning veekao osakaal ammutatud ja ostetud veest ilma omatarbeveeta oli 15,5-17,9% (keskmiselt 16,6%). Regulatsiooniperioodi veekao koguseks on ettevõtja prognoosinud 117 tuh m³ ja osakaaluks ammutatud ja ostetud veest ilma omatarbeveeta 16,5%. Kuna uute ja rekonstrueeritud torustike osakaal ei ole oluliselt kasvanud, siis on põhjendatud prognoosida regulatsiooniperioodi veekao osakaal sarnaseks aastate 2021-2023 keskmise näitajaga ehk tasemele 16,5%. Sellest tulenevalt saab lugeda põhjendatuks ka veekao kogust 117 tuh m³.

Käesolevas näites põhjendatuks peetud omatarbevee koguse 31 tuh m³ ja veekao koguse 117 tuh m³ ning eelnevates näidetes põhjendatuks loetud võetud joogivee müügi koguse 593 tuh m³ ja ostetava joogivee koguse 56 tuh m³ alusel kujuneb põhjendatud ammutatava vee koguseks 685 tuh m³ ($593 + 31 + 117 - 56 = 685$).

Näide 9. Ammutatud vee, omatarbevee ja veekao koguse hindamine asjaolude muutumisel

rida	Ammutatud vesi, omatarbevesi ja veekadu	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni-periood
1	Ammutatud vee kogus	tuh m ³	724	713	715	725	680
2	Ostetud joogivee kogus	tuh m ³	58	53	56	57	56
3	Ammutatud ja ostetud vesi kokku (rida 1 + rida 2)	tuh m ³	782	766	771	782	736
4	Omatarbevesi	tuh m ³	20	25	30	35	40
5	Omatarbevee osakaal ammutatud veest (rida 4 / rida 1 * 100)	%	2,8	3,5	4,2	4,8	5,9
6	Ammutatud ja ostetud vesi ilma omatarbeveeta (rida 3 - rida 4)	tuh m ³	762	741	741	747	696
7	Võetud joogivee müügi kogus	tuh m ³	615	622	617	632	593
8	Veekadu (rida 6 - rida 7)	tuh m ³	147	119	124	115	103
9	Veekao osakaal ammutatud ja ostetud veest ilma omatarbeveeta (rida 8 / rida 6 * 100)	%	19,3	16,1	16,7	15,4	14,8
10	Arveldamata vesi (rida 4 + rida 8)	tuh m ³	167	144	154	150	143
11	Veetöötlusjaamade arv	tk	3	4	5	6	7
12	Ühisveevärgi torustike pikkus	km	146	147	152	152	152
13	sh uued ja rekonstrueeritud torustikud	km	95	96	101	105	110
14	uute ja rekonstrueeritud torustike osakaal	%	65,1	65,3	66,4	69,1	72,4

Näites 9 on ettevõtja poolt kasutatavate veetöötlusjaamade arv kasvanud 2021.a 3 tükilt regulatsiooniperioodiks 7 tükile (vt näide 9 rida 11). Veetöötlusjaamade lisandumisega on omatarbevee koguse kasv prognoositud 2021.a 20 tuh m³-lt regulatsiooniperioodiks 40 tuh m³-ni (vt näide 9 rida 4) ning omatarbevee osakaal ammutatud veest on prognoositud kasvama 2,8%-lt 5,9%-ni (vt näide 9 rida 5). Kuna veetöötlusjaamade arv on kasvanud enam kui kahekordseks, siis on põhjendatud ka omatarbevee koguse kahekordne kasv ehk omatarbevee kogus 40 tuh m³.

Veekao kogus muutus aastatel 2021-2023 vahemikus 119-147 tuh m³ ning veekao osakaal ammutatud ja ostetud veest ilma omatarbeveeta oli 16,1-19,3% (keskmiselt 17,4%). Regulatsiooniperioodi veekao koguseks on ettevõtja prognoosinud 103 tuh m³ ja osakaaluks ammutatud ja ostetud veest ilma omatarbeveeta 14,8%. Kuna uute ja rekonstrueeritud torustike osakaal on prognoositud kasvama 2021.a 65,1%-lt regulatsiooniperioodiks 72,4%-ni, siis on põhjendatud veekao osakaalu langus võrreldes eelnevate aastatega. Seega saab lugeda põhjendatuks veekao osakaalu ammutatud ja ostetud veest 14,8% ja sellest tulenevalt veekao kogust 103 tuh m³.

Käesolevas näites põhjendatuks peetud omatarbevee koguse 40 tuh m³ ja veekao koguse 103 tuh m³ ning eelnevates näidetes põhjendatuks loetud võetud joogivee müügi koguse 593 tuh m³ ja ostetava joogivee koguse 56 tuh m³ alusel kujuneb põhjendatud ammutatava vee koguseks 680 tuh m³ ($593 + 40 + 103 - 56 = 680$).

Prognoositud ammutatud vee kogus võib koosneda vee erikasutusõiguse tasuga maksustamata vee kogusest⁵ ning erinevatest põhjavee kihtidest või ka pinnaveest ammutatud ja vee erikasutusõiguse tasuga maksustatud vee kogustest. Erinevatest allikatest ammutatava vee koguste analüüsimisel hinnatakse vee koguste osakaalusid vaadeldaval perioodil ning koguste ja osakaalude muutumise põhjuseid. Alljärgnevalt on toodud näide 10 vee erikasutusõiguse tasuga maksustamata ja maksustatud vee kogustest, maksustatud vee koguse jagunemisest erinevate põhjaveekihtide vahel ja osakaalude kohta koos vee erikasutusõiguse tasumäärade rakendamisega.

Näide 10. Ammutatud vee jagunemine põhjaveekihtide vahel ja vee erikasutusõiguse tasu

rida	Ammutatud vesi ja vee erikasutusõiguse tasu	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni-periood
1	Ammutatud vee kogus kokku	tuh m³	724	713	715	725	685
2	<i>muutus</i>	<i>%</i>		<i>-1,5</i>	<i>0,3</i>	<i>1,4</i>	<i>-5,5</i>
3	sh vee erikasutusõiguse tasuga maksustamata vee kogus	tuh m ³	2	1	2	1	2
4	sh vee erikasutusõiguse tasuga maksustatud vee kogus (rida 1 - rida 2)	tuh m³	722	712	713	724	683
5	s.h ordoviitsiumi-kambriumi põhjaveekiht	tuh m ³	28	26	27	27	27
6	s.h kambriumi-vendi põhjaveekiht	tuh m ³	694	685	686	697	657
7	<i>Ordoviitsiumi-kambriumi põhjavee osakaal ammutatud veest (rida 5 / rida 4 *100)</i>	<i>%</i>	<i>3,9</i>	<i>3,7</i>	<i>3,8</i>	<i>3,7</i>	<i>3,9</i>
8	<i>Kambriumi-vendi põhjavee osakaal ammutatud veest (100 - rida 6)</i>	<i>%</i>	<i>96,1</i>	<i>96,3</i>	<i>96,2</i>	<i>96,3</i>	<i>96,1</i>
9	Ordoviitsiumi-kambriumi põhjavee erikasutusõiguse tasumäär	€/tuh m ³	89,9	89,9	89,9	89,9	89,9
10	Kambriumi-vendi põhjavee erikasutusõiguse tasumäär	€/tuh m ³	97,4	97,4	97,4	97,4	97,4
11	Vee erikasutusõiguse tasu kokku ((rida 5 × rida 10 + rida 6 × rida 11) / 1000)	tuh €	70,1	69,1	69,2	70,2	66,4

Näites 10 esitatud andmetele on ettevõtja selgitanud, et kolme puurkaevuga ammutatav vee kogus on nii väike, et seda vee erikasutusõiguse tasuga ei maksustata (vt näide 10 rida 3). Kuna regulatsiooniperioodiks prognoositud vee erikasutusõiguse tasuga maksustamata vee kogus (2 tuh m³) on sarnane aastate 2021-2023 tegeliku keskmise kogusega (2 tuh m³), siis saab seda pidada põhjendatuks.

⁵ Veeseaduse § 187 p 2 kohaselt on veeluba kohustuslik, kui võetakse põhjavett rohkem kui 150 kuupmeetrit kuus või rohkem kui 10 kuupmeetrit ööpäevas. KeTS § 5 lg 3 sätestab, et keskkonnatasu maksmise kohustus ei laiene isikule, kelle keskkonnakasutuse ulatus ei nõua keskkonnaloa olemasolu.

Põhjendatuks peetud kogu ammutatava vee koguse (vt näide 8) ja vee erikasutusõiguse tasuga maksustamata vee koguse vahena kujuneb põhjendatud ammutatav ja vee erikasutusõiguse tasuga maksustatav vee kogus (vt näide 10 rida 4). Esitatud andmete kohaselt jaguneb maksustatava vee kogus ordoviitsiumi-kambriumi põhjaveekihist ja kambriumi-vendi põhjaveekihist ammutatava vee vahel.

Ordoviitsiumi-kambriumi põhjaveekihist ammutatud vee kogus oli aastatel 2021-2023 vahemikus 26-28 tuh m³ ning selle osakaal ammutatud ja maksustatud veest muutus vahemikus 3,7-3,9% (vt näide 10 read 5 ja 7). Regulatsiooniperioodiks prognoositud ordoviitsiumi-kambriumi põhjaveekihist ammutatava vee kogus on 27 tuh m³ ja osakaal 3,9%. Mõlemad prognoositud näitajad on sarnased aastate 2021-2023 tegelike näitajatega, mistõttu saab lugeda põhjendatuks ordoviitsiumi-kambriumi põhjaveekihist ammutatava vee koguse 27 tuh m³.

Kambriumi-vendi põhjaveekihist ammutatud vee kogus oli aastatel 2021-2023 vahemikus 685-694 tuh m³ ning selle osakaal ammutatud ja maksustatud veest muutus vahemikus 96,1-96,3% (vt näide 10 read 6 ja 8). Regulatsiooniperioodiks prognoositud kambriumi-vendi põhjaveekihist ammutatava vee kogus on 657 tuh m³ ja osakaal 96,1%. Mõlemad prognoositud näitajad on sarnased aastate 2021-2023 tegelike näitajatega, mistõttu saab lugeda põhjendatuks kambriumi-vendi põhjaveekihist ammutatava vee koguse 657 tuh m³.

Põhjendatuks loetud ordoviitsiumi-kambriumi ja kambriumi-vendi põhjaveekihtidest ammutatud maksustatava vee koguste korrumismisel vastavate vee erikasutusõiguse tasumääradega ja korrumiste summeerimise tulemusena kujuneb põhjendatud vee erikasutusõiguse tasu (vt näide 10 rida 11).

Kui erinevatest põhjaveekihtidest vett ammutavad puurkaevud tagavad veevarustuse konkreetsetes piirkondades ja nendes piirkondades tarbimiskogused oluliselt muutuvad, siis on vee erikasutusõiguse tasu arvutamisel põhjendatud lähtuda tarbimise muutustele vastavatest ammutatava vee kogustest.

5.3. Saastetasu

Vee-ettevõtja peab ÜVVK § 46 järgi tagama oma tegevuspiirkonnas ühisveevärgi ja kanalisatsiooni toimimise ja korrashoiu. ÜVVK-ist tulenevalt) on reovee puhastamine vee-ettevõtja kohustus. VeeS § 187 kohaselt on vee-ettevõtja kohustatud soetama endale veeloa ja KeTS kohaselt maksuma saastekoguste veekogusse juhtimise eest keskkonnatasuna saastetasu. Keskkonnatasude rakendamise eesmärk on KeTS järgi vältida või vähendada saasteainete keskkonda heitmisega võimalikku kahju.

Veeloa määratakse suublasse juhitava vee reostusnäitajate piirväärtused ja saasteainete kogused, mida reoveepuhastist väljuv heitvesi ei tohi ületada. Piirväärtuseid ületavate saastekoguste eest on ettevõtja kohustatud maksuma saastetasu kõrgendatud tasumääradega.

Põhjendatud ei ole ja Konkurentsiamet ei aktsepteeri veeteenuse hinnas keskkonnalubades sätestatud piirmäärasid ületavate saastekoguste eest makstud saastetasu (üle loa saastetasu) lülitamist veeteenuse hinda. Kui loas lubatud saastekoguste ületamise eest makstud tasu ei saa lisada veeteenuse hinda, siis motiveerib see vee-ettevõtjaid teostama investeeringuid üle loa saastekoguste kaotamiseks ja Eesti keskkonnakaitselise seadusandluse täitmist. Seepärast hindab amet ainult loaga saastekogustelt makstud saastetasu.

Kui reovee kogused ja makstud saastetasu summad sh loa piires makstud saastetasu on olnud stabiilsed, siis saab Konkurentsiamet hinnata saastetasu kulu lihtsustatud korras:

Näide 11. Saastetasu kokkuvõtlikult

rida	Saastetasu	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni- periood
1	Kogu makstud saastetasu	tuh €	49,7	49,6	49,7	48,9	56,4
2	sh luba ületavate koguste saastetasu	tuh €	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0
3	sh loa piires koguste saastetasu	tuh €	49,7	49,1	49,7	48,9	56,4
4	sh purgimise saastetasu	tuh €	0,4	0,3	0,4	0,5	0,4
5	sh veeteenuse hinda lülitatav saastetasu (rida 1 – rida 2 – rida 4)	tuh €	49,4	48,8	49,3	48,5	56,0
6	Reoveeteenuse müügikogus	tuh m ³	1178	1171	1177	1172	1179
7	Veeteenuse saastetasu erikulu reovee müügikoguse kohta (rida 5 / rida 6)	€/m ³	0,042	0,042	0,042	0,041	0,048

Näites 11 on kajastatud kogu saastetasu jagunemine luba ületava ja muu tegevuse (rida 2 ja 4) ning veeteenuse hinda lülitatava (rida 5) saastetasu vahel ning veeteenuse hinda lülitatava saastetasu erikulu kujunemine (rida 7). Eelnevate perioodide dünaamika alusel on saastetasu (erikulu) põhjendatuse hindamisel asjakohane lähtuda Metoodika punktis 4.1 ja 4.2 kajastatud põhimõtetest. Kuna regulatsiooniperioodil muutusid saastetasu määrad, siis on selle perioodi saastetasu erikulu oluliselt suurem eelnevate aastate näitajast (vt Näide 11 rida 7).

Taotluses kajastatud aastatel saastetasude suuremate muutuste puhul teostatakse saastetasu kujunemise detailsem hindamine saastekoguste, saastetasu määrade, suubla koefitsiendi ja nõuetekohasuse koefitsiendi alusel.

Saastekogused leitakse keskkonda suunatud heitvee koguse ja heitveest võetud proovi kontsentratsiooni alusel. Arvestamaks ilmastikutingimustest (külm talv, sademete rohkus jne) tulenevaid mõjusid on saastekoguste hindamisel reeglina oluline võtta arvesse pikema perioodi andmed, millal puhastil ei toimunud olulisi muutusi.

Kuna saasteainete kogused heitvees sõltuvad puhastatava reovee kogusest, siis hinnangu andmiseks prognoositavatele saastekogustele saab Konkurentsiamet arvutada vee-ettevõtjalt menetluse käigus saadud andmete alusel saastekoguste erikulud puhastatava reovee koguse suhtes (ehk saastekogused tonnides jagatud reovee ärajuhtimise ja puhastamise müügikogusega tuh m³-tes). Saastekoguste erikulu dünaamika jälgimisel ei ole oluline, kas erikulu arvutamisel on võetud arvesse reoveepuhasti vooluhulka või reovee müügikogust⁶. Saastekoguste põhjal saastekoguste erikulude arvutamist kajastab alljärgnev näide 12.

Näide 12. Saastekogused ja nende erikulud

rida	Saastekogused ja erikulud	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni- periood
1	veesaaste BHT ₇	tonn	12,27	9,79	7,33	8,30	8,69
2	erikulu BHT ₇	g/m ³	10,33	8,30	6,18	7,03	7,31
3	veesaaste HEL	tonn	7,35	7,70	5,87	6,79	6,79
4	erikulu HEL	g/m ³	6,19	6,53	4,95	5,75	5,71
5	veesaaste P	tonn	0,74	0,85	0,76	0,80	0,80
6	erikulu P	g/m ³	0,63	0,72	0,64	0,68	0,68
7	veesaaste N	tonn	22,65	24,68	23,96	24,26	24,30

⁶ Reoveepuhasti vooluhulga prognoosimine on siiski märkimisväärselt keerulisem kui reovee ärajuhtimise ja puhastamise müügikoguse prognoosimine, mistõttu on metoodiliselt õigem täpsema tulemi saavutamise eesmärgil kasutada erikulu hindamisel saastekoguste suhet reovee ärajuhtimise ja puhastamise müügikogusesse. Vee kogus, milles saaste on lahustunud, ei muuda saastekogust tonnides.

rida	Saastekogused ja erikulud	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni-periood
8	<i>erikulu N</i>	<i>g/m³</i>	<i>19,08</i>	<i>20,91</i>	<i>20,20</i>	<i>20,54</i>	<i>20,45</i>
9	veesaaste sulfaadid	tonn	162,08	143,00	159,03	147,81	147,76
10	<i>Erikulu sulfaadid</i>	<i>g/m³</i>	<i>136,55</i>	<i>121,19</i>	<i>134,09</i>	<i>125,16</i>	<i>124,38</i>
11	Reoveeteenuse müügikogus ja purgimise kogus	tuh m ³	1187	1180	1186	1181	1188

Saastekoguste ja erikulude põhjendatuse hindamisel lähtub Konkurentsiamet eelnevate perioodide dünaamikast ning Metoodika punktides 4.1 ja 4.2 kajastatud põhimõtetest. Põhjendatud saastetasu arvutatakse matemaatiliselt põhjendatuks loetud saastekoguste, suubla koefitsientide, nõuetekohasuse koefitsiendi ja tasumäärade alusel⁷ (vt näide 13).

Näide 13. Saastetasu kujunemine saastekoguste, suubla koefitsientide, tasumäärade ja nõuetekohasuse koefitsiendi alusel

rida	Saastetasu kujunemine	suubla koef.	tasumäär (€/tonni)	kogus tonni	nõuetekohasuse koefitsient	kokku saastetasu tuh €
1	BHT ₇	1,0	1579,0	8,587	0,5	6,8
2	HEL	1,0	580,53	6,547	0,5	1,9
3	P	1,0	13 816,0	0,782	0,5	5,4
4	N	1,0	3250,0	23,660	0,5	38,4
5	sulfaadid	1,0	7,4	147,765	0,5	0,6
6	BHT ₇	2,5	1579,0	0,101	0,5	0,2
7	HEL	2,5	580,53	0,241	0,5	0,2
8	P	2,5	13 816,0	0,020	0,5	0,3
9	N	2,5	3250,0	0,640	0,5	2,6
10	Kokku saastetasu					56,4
11	Purgimisele eristatud saastetasu summa					0,4
12	Veeteenuse hinda lülitatav saastetasu summa					56,0

KeTS § 20 lg 5 kohaselt, kui väljalaskme kaudu suublasse juhivat vett iseloomustavate näitajate väärtused, välja arvatud KeTS § 24 lõikes 4 sätestatud juhul üldlämmastik, on veeloaga määratud reostusnäitajate piirväärtustest väiksemad või nendega võrdsed ja suublasse juhitud saasteainete kogused vastavad veeloas sätestatule ning vee erikasutaja on tähtpäevaks esitanud veeloas andjale veeseaduse § 195 lõikes 1 nimetatud aruande nõutud andmete ulatuses, vähendatakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 kehtestatud saastetasumäärasid selle väljalaskme või suublasse juhitud saasteainete koguste kohta kaks korda. Vähendamist ei kohaldata, kui veeloaga määratakse veeseaduse alusel kehtestatud piirväärtustest ajutiselt leebemad piirväärtused. Saastetasu kaks korda vähendamist väljendab näites 13 esitatud nõuetekohasuse koefitsient 0,5.

Nõuetekohasuse koefitsiendi rakendamise eeldusteks on 1) saasteainete kogused ei ületa veeloas sätestatud reostusnäitajate piirväärtuseid ja 2) vee-ettevõtja nõuetekohane aruannete esitamine.

⁷ Saastetasumäärad kehtestatakse KeTS § 20 lg 1 alusel ja suubla koefitsiendid KeTS § 20 lg 2 alusel.

Konkurentsiamet ei saa pidada põhjendatuks nõuetekohasuse koefitsiendi mitterakendamist ettevõtja aruandluskohustuse täitmata jätmise tõttu. Tarbijad ei pea veeteenuse hinnaga kinni maksma ettevõtja hoolduskohustuse täitmata jätmisega kaasnenud kulusid.

Kui nõuetekohasuse koefitsiendi ei rakendata põhjusel, et saasteainete reostusnäitajad on ületanud veelooga määratud piirväärtuseid, siis analüüsib Konkurentsiamet konkreetset olukorda ja hindab koefitsiendist 0,5 suurema koefitsiendi kasutamist.

5.4. Elektrikulu

Elektrikulu kujuneb elektrikoguse korrutamisel elektrienergia hinna, võrguteenuse hinna, elektriaktsiisi ning taastuvenergia tasu summaga. Seega hindab Konkurentsiamet eelnimetatud elektrikulu arvutamise aluseks olevaid komponente eraldiseisvalt.

Veeteenuse osutamisel/ veevaldkonnas tarbitava (sh ostetava ja toodetava) elektrienergia koguse hindamine

Veevaldkonnas tarbitud elektrienergia koguse hindamisel kasutab Konkurentsiamet Metoodika punktides 4.1 ja 4.2 kirjeldatud põhimõtteid ning elektritarbimise erikulu käideldud vee koguse kohta.

Kuna veevaldkonnas tarbitav elektrienergia kogus sõltub olulisel määral käideldava vee kogusest, siis hinnangu andmiseks veevaldkonnaga seotud elektrienergia kogusele, arvutab Konkurentsiamet elektrienergia erikulu (elektrienergia kogus jagatud ammutatud vee koguse, reovee ärajuhtimise ja puhastamise müügikoguse, purgimise koguse (selle olemasolul) ja muu asjakohase vee koguse summaga). Kui osaliselt kaetakse elektrienergia vajadus omatoodetud elektrienergiaga, võetakse see erikulu arvutamisel arvesse (nt arvutatakse eraldi kogu tarbitava ning ostetava elektrienergia erikulu, vt näide 14).

Näide 14. Elektrienergia tarbimine, tarbimise erikulu ja elektrikulu

rida	Elektrienergia tarbimine ja elektrikulu	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni-periood
1	Veevaldkonna kogu elektrienergia tarbimine	MWh	1505	1591	1540	1580	1532
2	sh võrgust ostetud elekter	MWh	1505	1511	1356	1398	1349
3	sh päikesepaneelide toodetud elekter	MWh	0	80	184	182	183
4	Kogutarbimise muutus võrreldes eelmise aastaga	%		5,7	-3,2	2,6	-3,0
5	Ammutatud vee kogus	tuh m ³	724	713	715	725	685
6	Reoveeteenuse müügikogus ja purgimise kogus	tuh m ³	1187	1180	1186	1181	1188
7	Vee kogus kokku (rida 5 + rida 6)	tuh m ³	1911	1893	1901	1906	1873
8	Vee koguse muutus võrreldes eelmise aastaga	%		-1,5	0,3	1,4	-5,5
9	Kogutarbimise erikulu (rida 1 / rida 7)	kWh/m ³	0,79	0,84	0,81	0,83	0,82
10	Ostetud elektrienergia erikulu (rida 2 / rida 7)	kWh/m ³	0,79	0,80	0,71	0,73	0,72
11	Veevaldkonna elektrikulu	tuh €	126,7	290,4	333,9	242,9	241,6
12	Elektri keskmine hind	senti/kWh	8,420	19,221	24,62	17,377	17,907

rida	Elektrienergia tarbimine ja elektrikulu	ühik	2021	2022	2023	2024	Regulatsiooni-periood
13	Veepumplate ja veetöötusjaamade arv	tk	23	23	23	24	24
14	Reoveepumplate ja puhastite arv	tk	46	46	46	47	47
15	Purgimisteenusega seotud elektrikulu	tuh €	1,2	2,8	3,3	2,4	2,4
16	Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse elektrikulu	tuh €	125,5	287,6	330,6	240,5	239,2
17	sh võetud joogivee teenuse elektrikulu	tuh €	44,4	101,7	116,9	85,0	84,6
18	sh reoveeteenuse elektrikulu	tuh €	81,2	186,0	213,7	155,5	154,6

Näites 14 on kajastatud veevaldkonna elektrienergia tarbimise kogused (nii ostetud kui toodetud kogused, read 1-3) ja erikulud (read 9-10) koos elektritarbimise põhjendatuse analüüsimisel asjakohaste ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemi iseloomustavate näitajatega (read 13-14).

Veevaldkonna elektrienergia kogutarbimine muutus aastatel 2021-2023 vahemikus 1505-1591 MWh, 2024.a-ks on prognoositud elektrienergia tarbimiseks 1580 MWh ja regulatsiooni-perioodiks 1532 MWh. Regulatsiooniperioodi elektritarbimisest 183 MWh plaanitakse toota päikesepargiga ja 1349 MWh ostetakse võrgust.

Ettevõtja selgitas, et 2022.a-l võeti kasutusele päikesepark, mille toodetud elektrienergia kasutatakse täielikult ära reoveepuhasti töös. Päikesepargi toodetud energia võrra väheneb võrgust ostetava elektrienergia kogus. 2023-2024.a-l töötas päikesepark terve kalendriaasta ning toodetud elektrienergia koguseks oli 182-184 MWh. Sarnasele tasemele ehk koguseks 183 MWh on päikesepargi energiatootmine prognoositud ka regulatsiooniperioodiks.

Veevaldkonna kogu elektrienergia erikulu (vt näide 14 rida 9) oli 2021.a-l 0,79 kWh/m³, kasvas 2022.a-l 0,84 kWh/m³-ni ja vähenes 2023.a-l tasemele 0,81 kWh/m³. 2024.a-ks prognoositud andmeil kasvab kogutarbimise erikulu 0,83 kWh/m³-ni ning regulatsiooniperioodi erikuluks prognoositakse 0,82 kWh/m³. Elektritarbimise erikulu suurendavad vähesel määral 2024.a-l lisanduvad üks veepumpla ja üks reoveepumpla (vt näide 14 read 13 ja 14).

Võrgust ostetud elektrienergia erikulu (vt näide 14 rida 10) oli 2021-2022.a-l tasemel 0,79-0,80 kWh/m³. Tänu päikesepaneelidega elektri tootmisele vähenes võrgust ostetud elektri erikulu 2023.a-l tasemele 0,71 kWh/m³. 2024.a-ks ja regulatsiooniperioodiks prognoositud andmetel kujuneb ostetud elektrienergia erikuluks 0,72-0,73 kWh/m³, mis on väiksem aastate 2021-2022 tasemest ja sarnane 2023.a näitajaga.

Kuna ostetava elektrienergia erikulu prognoosimisel on arvesse võetud päikesepargis toodetav elektrienergia kogus ja lisanduvate pumplate mõju, siis saab pidada põhjendatuks regulatsiooniperioodi ostetava elektrienergia erikulu 0,72 kWh/m³.

Lähtudes eelnevalt põhjendatuks loetud ammutatava vee kogusest 685 tuh m³, reovee ärajuhtimise ja puhastamise müügi kogusest 1179 tuh m³, eelnevate aastatega sarnasele tasemele prognoositud purgimise mahust 3 tuh m³ ning käesolevas näites põhjendatuks loetud ostetava elektrienergia erikulust 0,72 kWh/m³ kujuneb põhjendatud ostetava elektrienergia koguseks 1349 MWh ((685 + 1179 + 9) × 0,72 = 1349).

Ostetava elektrienergia hinna analüüsimisel rakendatakse järgnevaid põhimõtteid.

Vee-ettevõtja esitab Konkurentsiametile hankeinformatsiooni või erinevate pakkujate hinnapakumised ning kehtiva elektrienergia ostulepingu. Hinnapakumisi/ vastuseid

hinnapäringutele peaks olema vähemalt kolm (riigihanke puhul vastavalt regulatsioonile) ja need peavad olema sama riskitasemega (börsihinnapõhised või fikseeritud hinnaga samaks perioodiks). Pakkumiste alusel lähtub ettevõtja elektrienergia kulude arvutamisel majanduslikult soodsaima pakkumise hinnast. Börsihinnapõhise paketi elektrienergia ostmisel võetakse arvesse Nordpool turudünaamikat. Parima pakkumise hindamisel peab ettevõtja hindama müüjaga kokkulepitava elektrihinna suuruse ja lepingu pikkusega seotud riske. Eelnev tähendab, et sõltumata lepingu pikkusest on monopoolsel ettevõtjal oluline jälgida elektriturul toimuvat, sh turuhindade dünaamikat ja pakutavaid alternatiive. Alternatiivsete võimaluste kaalumisel tuleb arvestada muuhulgas ka tarbijate huvidega. Näiteks väga kõrgete volatiilsete elektrienergia börsihindade puhul ei ole Konkurentsiameti hinnangul mõistlik sõlmida fikseeritud hinnaga elektrienergia ostulepingut pikaks ajaks (näiteks 5 -10 aastat) ning ennetähtaegse katkestamise tasuga prognoositava tarbimata elektrienergia koguse eest. Selline valik võib-olla vee-ettevõtjale väga mugav, sest järgmised 10 aastat ei pea tegelema elektrienergia lepingu sõlmimisega ning kogu kulu saab kaetud veeteenuse hinnaga. Elektrienergia börsihinna olulisel langemisel ja uue stabiilse taseme saavutamisel pikaajalises lepingus fikseeritud hinnast oluliselt madalamal tasemel ei ole veeteenuse tarbijatel lootust veehinna alanemiseks.

Elektri võrguteenuse hind sõltub veeteenusega seotud tarbimisobjektides kasutatavatest võrguteenuse pakettidest ja võrguettevõtja hinnakirjast, mis on Konkurentsiametiga kooskõlastatud. Veeteenuse hinnamenetluses kontrollib amet elektrikulu arvutuses kasutatud võrguteenuste hindade vastavust võrguettevõtja hinnakirjale. Võrguteenuse hinnapakettid tuleb vee-ettevõtjal valida tarbimiskohtade tehniliste näitajate ja elektritarbimiste alusel soodsaimad. Tehniliste näitajate, elektritarbimise või võrguettevõtja hinnapakettide muutumisel tuleb vee-ettevõtjal võrgupaketi valik üle vaadata. Veeteenuse objektidel prognoositavate elektritarbimiste ja kasutatavate võrguteenuse pakettidele vastavate võrgutasude alusel kujuneb veevaldkonna kaalutud keskmine võrgutasu.

Elektriaktsiisi suurus on sätestatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses (ATKEAS). Elektrituruseaduse § 59² lõikest 1 lähtuvalt lisandub elektrienergia võrgutasule taastuvenergia tasu, mille suuruse arvutab ja avaldab oma veebilehel põhivõrguettevõtja AS Elering.

Põhjendatud elektrienergia ostuhinna, kaalutud keskmise võrgutasu, elektriaktsiisi ja taastuvenergia tasu liitmisel saame veevaldkonna elektri kaalutud keskmise hinna (vt näide 14 rida 12). Elektri keskmise hinna ja põhjendatuks peetud võrgust ostetava elektrienergia korrutisena kujuneb veevaldkonna elektrikulu.

Veeteenuse osutamisel kasutatava põhjendatud elektri kulu arvutamiseks on vajalik elimineerida veevaldkonna⁸ elektri kulust (näide 14 rida 11) muu tegevusega (purgimine) seotud elektri kulu (rida 15), mis kujuneb purgitava reovee kogust ja kontsentratsiooni arvesse võttes.

ÜVVKS § 58 lg 4 sätestatud olukorras, kui vee-ettevõtja taotleb ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna muutmist ostetava elektrienergia muutunud hinna tõttu, mis mõjutab veeteenuse hinda rohkem kui viie protsendi võrra, arvutatakse ostetava veeteenuse kulu sisendhinna muutmisel ümber näites 14 (real 16) toodud tehtest lähtuvalt.

⁸ Sisaldab veeteenusega seotud muu tegevuse (nt purgitud reovee puhastamine) elektrienergia kulu

6. Muud tegevuskulud

6.1. ÜVVKS § 52 lg 1 kohaselt peavad ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda arvatavad kulud olema põhjendatud, lähtuma tõhususest ning võimaldama vee-ettevõtjal täita seaduses sätestatud ülesandeid.

6.2. Muud tegevuskulud on kulud, mis ei sisalda muutuv- ja finantskulusid ning põhivara kulumit. Muud tegevuskulud on valdavalt kulud, mida ettevõtja saab mõjutada oma efektiivsema majandustegevuse kaudu. Muud tegevuskulud võivad sisaldada mittekontrollitaval tasul/ tasumääral põhinevaid kulusid (nt maamaks, riigilõivud, raskeveokimaks jm).

6.3. Muude tegevuskulude hulka arvestatakse üldjuhul järgmised põhjendatud kulud:

- ettevõtja poolt teostatavad hooldus- ja remondikulud;
- sisse ostetavate tööde ja teenuste kulud;
- transpordikulud;
- infotehnoloogia ja sidekulud;
- tööjõukulud (koos maksudega);
- muud kulud, mis tuleb taotluses loetleda ja põhjendada.

Muud tegevuskulud on näiteks seadmete ja rajatiste jooksvad hooldus- ja remondikulud, müügitgevuse kulud, bürookulud, tööjõukulud jms, mida ettevõtja saab investeringute ning efektiivsema majandustegevuse kaudu otseselt kontrollida ja mõjutada (nt teostatud investeringute tulemusel vähenevad kaod veetorustikes, mille tulemusel omakorda vähenevad remondimaterjalide ja –tööde kulud; kaugjuhtimissüsteemide paigaldamine võimaldab vähendada veemajandusobjektide hooldusega seotud tööjõukulusid ning transpordikulusid; ettevõtte restruktureerimine võimaldab alandada juhtimistasusid jne).

6.4. ÜVVKS § 52 lg 2 sätestab, et põhjendatud tegevuskulude hindamisel lähtutakse järgmisest:

- 1) kulude dünaamika ajas ja selle võrdlus tarbijahinnaindeksi dünaamikaga;
- 2) kulukomponentide põhjendatuse analüüs, sealhulgas eksperdihinnangud;
- 3) vee-ettevõtja kulude ning nende põhjal arvutatud statistiliste näitajate võrdlus teiste sarnaste vee-ettevõtjate kuludega.

6.5. Kulu dünaamika jälgimine ajas ja selle võrdlus tarbijahinnaindeksi dünaamikaga;

Kulu dünaamika jälgimine ajas tähendab aastate lõikes ettevõtja tegevuskulude muutuse võrdlemist tarbijahinnaindeksiga⁹ (THI). Üldjuhul ei tohi monopoolses seisus oleva ettevõtja tegevuskulud kasvada enam kui kasvavad vabaturuteenuseid osutavate ettevõtjate kulud, mis kokkuvõtvalt väljenduvad THI kasvus. Regulaatiivses tegevuses võtab Konkurentsiamet THI rakendamisel arvesse ka ÜVVKS § 52 lg 1 sätestatud kohustust lähtuda hinda lülitatavate kulude puhul kulutõhususest. THI varasemate aastate väärtused võetakse Statistikaameti veebilehelt www.stat.ee ning jooksva aasta väärtus võetakse Rahandusministeeriumi majandusprognoosist, mis on avaldatud veebilehel www.fin.ee.

6.6. Kulukomponentide põhjendatuse analüüs, sealhulgas eksperdihinnangud;

Analüüsi teostamiseks peab ettevõtja esitama tegevuskulude detailse jaotuse kolme viimase majandusaasta lõikes ning prognoosi regulatsiooniperioodiks. Lisaks peab ettevõtja

⁹ Tarbijahinnaindeks on indeks, mis iseloomustab tarbekaupade ja tasuliste teenuste hindade muutust.

põhjendama taotletavate tegevuskulude vajadust, muutust ja kuluefektiivsust peamiselt alljärgnevatest põhimõtetest lähtudes:

- 1) kulud peavad olema eelnevatel perioodidel reaalselt tehtud (tõestuseks arved, lepingud, makstud palgad jms);
- 2) kulud peavad olema otseselt seotud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamisega (vajadusel kulude jaotamine erinevate tegevuste vahel);
- 3) kulud peavad olema vajalikud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks (tõestuseks ettevõtja selgitused, kuidas kulu muutis tarbijale osutatud teenust, näiteks võrguteenuse kvaliteeti);
- 4) kulud on tehtud kõige efektiivsemal viisil (tõestuseks hinnapakumiste küsimise dokumendid ja vastused nendele, hankematerjal).

Kulukomponentide põhjendatuse analüüsi on asjakohasem kaaluda oluliste muutuste / erisuste ilmnedes. Vaadelda saab seejuures suurimate muutustega muude tegevuskulude komponentide osakaalu muude tegevuskulude kogusummast (nt tööjõukulud, suuremad teenuse sisseostu/ hanke kulud) ja/ või nende muutuste mõju osutatava teenuse hinnale. Näiteks ei oleks reeglina asjakohane kasutada süvaanalüüsi kui suurima halduskoormusega meetodit, kui olulise muutusega/ kasvuga kulukomponent ise moodustab muudest tegevuskuludest suhteliselt väikese osa (nt alla 10%). Siiski saab süvaanalüüsi meetodi kasutamine olla erinevate asjaolude kaalumise tulenev regulaatori otsustus ning põhjendatud juhtudel kasutatakse seda ka olukordades, kus olulise muutusega kulukomponent moodustab muudest tegevuskuludest ka väikese osa.

Näide 15. Muud tegevuskulud

rida	Veeteenuse muud tegevuskulud	ühik	2021 hinna- otsus	2021	2022	2023	2024	Regulat- siooni- periood
1	Ettevõtja poolt teostatud hooldus- ja remondikulud	tuh €	30	27,6	33,0	36,1	37,5	38,1
2	Sisse ostetavad tööd ja teenused	tuh €	58	60,2	70,9	77,2	80,5	83,6
3	Transpordikulud	tuh €	42	37,6	44,7	48,9	51,3	53,1
4	Infotehnoloogilised kulud	tuh €	35	33,3	39,3	43,5	44,7	45,6
5	Tööjõukulud kokku	tuh €	340	343,2	407,9	444,6	465,1	475,8
6	sh palgakulud	tuh €	255	255,3	303,6	330,9	346,1	354,1
7	sh maksukulud	tuh €	85	87,9	104,3	113,7	119,0	121,7
8	Muud kulud (loetleda)	tuh €	104	105,3	126,2	148,5	156	160,6
9	Muud tegevuskulu kokku	tuh €	609	607,2	722	798,8	835,1	856,8
10	Muude tegevuskulude muutus võrreldes eelmise aastaga	%	x	x	18,9	10,6	4,5	2,6
11	Tarbijahinna indeksi (THI) muutus	%	x	4,6	19,4	9,6	4,6	2,5
12	Veeteenuste müügi kogus kokku	tuh m ³	1856	1846	1871	1889	1848	1869
13	Muude tegevuskulude erikulu müügi koguse suhtes	€/m ³	0,33	0,33	0,39	0,42	0,45	0,46

Iga taotleja võib kulude jaotuse teha oma parema äranägemise ja menetluses tõstatunud (ameti viidatud) prioriteetide/ detailsuse vajaduse järgi, eeldusel, et säilitatakse esitatud andmete piisav detailsus ja kontrollitavus. Tegevuskulude põhjendatuse hindamisel on Konkurentsiametil õigus kaasata vajadusel eksperte.

6.7. Ettevõtja kulude ja nende põhjal arvutatud statistiliste näitajate võrdlemine teiste sarnaste vee-ettevõtjate kuludega.

Ettevõtja kulusid ja nende põhjal arvutatud statistilisi näitajaid ehk erikulusid (kulu jagatud müügikogusega) võrreldakse sarnaste ettevõtjate vastava erikuluga. Põhjendatuks ei saa pidada muude tegevuskulude kasvu THI-ga võrdses tempos olukorras, kus ettevõtja tegevuskulude erikulu ületab ilma objektiivse põhjendusega teiste sarnaste ettevõtjate erikulusid. Vajadusel võib Konkurentsiamet analüüsida ka sarnaste ettevõtjate muudes tegevuskuludes sisalduvaid kululiike ja nende erikulusid (näiteks ettevõtjate tööjõukulud, hooldus- ja remondikulud jms kulud müügikoguse kohta), selgitamaks välja kululiike, mis põhjustavad märkimisväärselt kõrgema tegevuskulude erikulu võrreldes sarnaste ettevõtjatega. Muudele tegevuskuludele hinnangu andmiseks on võimalik võrrelda ka ettevõtja tehnilisi näitajaid (nt veekadu, elektrienergia kogused) ja nende põhjal arvutatud erikulusid (nt elektrienergia erikulu - elektrienergia kogus jagatud ammutatud vee koguse ja/või konkreetse teenuse müügikoguse summaga) teiste vee-ettevõtjate vastavate näitajatega.

6.8. ÜVVKS § 52 lg 3 kohaselt ei arvata ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda järgmisi kulusid:

- 1) ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu;
- 2) sponsorlus, kingitused ja annetused;
- 3) ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenusega mitteseotud kulud;
- 4) õigusaktide alusel ettevõtjale määratud trahvid ning muud rahalised kohustused, mis on tingitud ettevõtja kohustuse rikkumisest;
- 5) finantskulud;
- 6) dividendide tulumaksu kulu;
- 7) muud kulud, mis ei ole vajalikud ettevõtjale seadusega pandud kohustuste täitmiseks.

Ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu ei lülitata ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda, sest vee-ettevõtja peab olema eelkõige ise motiveeritud, et võlad ei teki ega kuhju ning teised nõ. korrektselt arveid tasuvad tarbijad ei pea ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kaudu kinni maksma võlgnike poolt tasumata arveid. Kui aktsepteerida ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulude lülitamine ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda, vähendaks see ettevõtja motivatsiooni tegeleda võlgnikega ning võib viia selleni, et seni korrektsetelt arveid tasunud tarbijad kaotavad omakorda motivatsiooni arveid tähtaegselt maksta. Kuna ettevõtjal on võimalik võlad sisse nõuda kohtu kaudu, mille raames saab nõuda võlglaselt ka kohtukulude hüvitamist, siis ei ole õiglane ega tohi seda kulu jaotada kõigi tarbijate vahel.

Sponsorluse, kingituste ja annetustega seotud kulude teostamine ei ole seotud teenuste parema või kvaliteetsema osutamisega. Selline tegevus on vee-ettevõtja jaoks vabatahtlik. Need ei ole ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajalikud kulud.

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenusega mitteseotud kulude ehk muu tegevusega seotud kulude ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda lülitamine ei ole põhjendatud, kuna iga teenuse hind peab kajastama vaid selle osutamiseks ettenähtud kulusid. Muu tegevuse kulud ei ole seotud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamisega.

Õigusaktide alusel ettevõtjale määratud trahve ja muid rahalisi kohustusi, mis on tingitud ettevõtja kohustuse rikkumisest (nt sunniraha, viivised), ei ole lubatav teenuse hinda lisada, kuivõrd isegi kui need on seotud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamisega, on nende kulude tekkepõhjus reeglina ettevõtjapoolne seaduste mittetäitmine või puudused seaduste järgimises. Vee-ettevõtja on kohustatud temale õigusaktidega pandud kohustusi täitma, mistõttu seaduste mittetäitmisest tulenevaid trahve ja muid ettevõtjapoolsest kohustuse rikkumisest tingitud rahalisi kohustusi ei ole põhjendatud lülitada ühisveevärgi ja -

kanalisatsiooni teenuse hinda. Ka mõjuks selliste kulude veeteenuse hinda lubamine mittemotiveerivalt.

Tulenevalt ÜVVKS § 50 lg-st 1 lõpeb ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinna kujundus põhjendatud tulukuse (ärikasum) komponendiga, mistõttu finantskulud (kasumiaruande skeemi kohaselt arvestatakse finantskulud peale ärikasumit) ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda ei lülitata. Vastavalt ÜVVKS § 50 lg 1 p 5 lubatakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks kasutatavale põhivarale (s.h ka laenude arvelt soetud põhivara) rakendada põhjendatud tulukuse leidmiseks tulunormi, mis mõistlikel tingimustel võetud laenukohustuste puhul ületab intressikulu. Regulaatori poolt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda lülitatud põhjendatud tulukus laenu arvelt soetatud varalt on ette nähtud laenu intressikulude katteks. ÜVVKS § 53 lg 2 sätestatud erisuse kohaselt, kui ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda arvatud kulum ja põhjendatud tulukus ei kata reinvesteeringuteks mõistlikel tingimustel võetud laenukohustusi laenuandja nõuete kohaselt, arvatakse kindlaksmääratud perioodiks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda laenukohustuste katmiseks vajaminev summa. Seejuures on ÜVVKS § 53 lg 3 kohaselt ÜVVKS § 53 lg 2 rakendamise ajal vee-ettevõtjal keelatud teha omakapitalist väljamakseid omanikele.

Dividendide tulumaksu kulu ei lülitata veeteenuse hinda, kuna see kulu ei ole seotud ja vajalik veeteenuse osutamiseks. Dividendide tulumaksu kulu tekib ettevõtjal seoses kasumi jaotamisega omanike vahel.

Muud kulud, mis ei ole vajalikud ettevõtjale õigusaktidega pandud kohustuste täitmiseks, on näiteks:

- 1) Erisoodustuste kulud ehk tööandja poolt töötaja jaoks töösuhtes tehtavad lisakulud (hüved), mis ületavad tööandjale õigusaktidega pandud kohustusi või sätestatud määrasid, ei ole vajalikud ega seotud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamisega ning vee-ettevõtjal on võimalik valida, kas nimetatud kulud teha või mitte. Nimetatud kulude tegemata jätmine ei põhjusta osutatavate teenuste halvemat kvaliteeti ja neil puudub seos põhitegevusega.
- 2) Tulumaksukulud erisoodustustelt, kingitustelt, annetustelt ja vastuvõtukuludelt, ettevõtlusega mitteseotud kuludelt ja muudelt ettevõtlusega mitteseotud väljamaksetelt ei ole vajalikud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks, mistõttu tuleb need kulud ettevõtjal kompenseerida muu tegevuse või tulukuse arvelt.
- 3) Kahjum materiaalse või immateriaalse põhivara müügist ja likvideerimisest, mida ei arvestata ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni hinda kui põhjendamatut kulu, mille eesmärgiks võib olla tahtlik kulude suurendamine (nt põhivarade likvideerimisel toimub antud varade hilisem müük kasumiga). Üldjuhul tuleb põhivara amortiseeritav väärtus raamatupidamises kuludesse kanda selle vara kasuliku eluea jooksul. Kui varade kuludesse kandmine tuleneb finantsarvestuse õigusakti muudatusest, siis lahendatakse olukord ettevõtja-põhiselt.

7. Reguleeritava vara väärtus ja põhivara kulum

7.1. ÜVVKS § 50 lg 1 kohaselt kujundatakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind selliselt, et vee-ettevõtjal oleks tagatud:

- investeeringud olemasoleva ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni jätkusuutlikkuse ja toimepidevuse tagamiseks;
- ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava kohaste investeeringute tegemine, välja arvatud tagastamatu abina saadud investeeringud ja ÜVVKS § 20 lõike 3 alusel liitumistasude eest tehtud investeeringud.

- 7.2. ÜVVKS § 53 lg 1 alusel võetakse hinda arvatava põhjendatud tulukuse ja põhivara kulumi arvutamisel arvesse vaid ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajalikku põhivara. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse põhivara hulka **ei arvestata** järgmist:
- 1) pikaajalised finantsinvesteeringud;
 - 2) immateriaalne põhivara, välja arvatud arvutitarkvara ja litsentsid, mis on vajalikud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks;
 - 3) liitumistasudest soetatud põhivara;
 - 4) põhivara, mida vee-ettevõtja ei kasuta ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks;
 - 5) tagastamatu abiga soetatud põhivara, arvestades ÜVVKS § 53 lõikes 2 sätestatud erisusi¹⁰.
- 7.3. ÜVVKS § 54 lg 1 ja lg 2 kohaselt lähtutakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda lülitatava põhivara kulumi arvutamisel ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajaliku põhivara väärtusest ning kuluminormist, mis vastab põhivara kasulikule tehnilisele elueale.
- 7.4. Veeteenuse osutamiseks vajaliku põhivara määratlemine ja selle väärtuse leidmine on vajalik põhivara kulumi ja põhjendatud tulukuse arvutamiseks.
- 7.5. ÜVVKS § 58 lg 8 kohaselt küsib Konkurentsiamet kohaliku omavalitsuse üksuselt arvamust hinnataotluses kajastatud investeeringute vastavuse kohta ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kavale.
- 7.6. Põhivara hulka arvestatakse üksnes tegelikult teostatud ja regulatsiooniperioodiks prognoositud põhjendatud investeeringud kooskõlas Metoodika punktis 7.1, 7.2 ja 7.7 kajastatuga.

Veeteenuse investeeringud on teatud ajaperioodil aastapõhiselt arvestatud põhivara soetamise, parendamise ja nendega seotud kulude kogusumma. Näiteks ettevõtjal tuleb investeerida torustiku renoveerimisse 10 mln € kolme aasta jooksul. Aastapõhiselt investeeritakse 5 mln € 2023. aastal, 3 mln € 2024. aastal ja 2 mln € 2025. aastal. Ettevõtja esitab Konkurentsiametile taotluse veeteenuse hinna määramiseks, mida hakatakse rakendada 2024. aastal (regulatsiooniperioodil). Tulenevalt eeltoodust arvestatakse ettevõtja põhivara hulka 2023. aasta investeeringud summas 5 mln € ja 2024. aasta investeeringud summas 3 mln €. 2025. aastal teostatav investeering summas 2 mln € arvestatakse ettevõtja põhivara hulka, kui ettevõtja esitab taotluse 2025. aastal kehtima hakkavate veeteenuse hindade määramiseks (v.a juhul kui kirjeldatud investeering on lõpetamata ehitisena juba 2024.a lõpus arvel, millisel juhul arvatakse investeeringu summa regulatsiooniperioodi (2024) reguleeritava põhivara koosseisu).

- 7.7. Veeteenuse osutamiseks vajaliku põhivara hulka arvestatakse ka teistele vee-ettevõtjatele tasutud ühisveevärgi ja kanalisatsiooni liitumistasud.
- 7.8. Konkurentsiamet kontrollib, et põhivara ei sisaldaks punktis 7.2 nimetatud põhivara (arvestades § 53 lg 1 p 5 sätestatud, mida käsitatakse Metoodika p-s 7.11) ja analüüsib nii

¹⁰ ÜVVKS § 53 lg 2 kohaselt, kui ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda arvatud kulum ja põhjendatud tulukus ei kata reinvesteeringuteks mõistlikel tingimustel võetud laenukohustusi laenuandja nõuete kohaselt, arvatakse kindlaksmääratud perioodiks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda laenukohustuste katmiseks vajaminev summa. ÜVVKS § 53 lg 3 kohaselt on ÜVVKS § 53 lg 2 rakendamise ajal vee-ettevõtjal keelatud teha omakapitalist väljamakseid omanikele.

teostatud kui ka prognoositud investeeringute põhjendatust, mis on aluseks põhivara määratlemisel.

*Tagastamatu abi raames (s.h sihtfinantseerimise teel) soetatud põhivara ja tarbijate poolt makstud liitumistasudest soetatud põhivara välistamine reguleeritava põhivara hulgast on põhjendatud lähtuvalt asjaolust, et tagastamatu abi raames soetatud põhivarasse ja tarbijate makstud liitumistasudest soetatud põhivarasse ei ole ettevõtja pidanud ise investeerima, vaid vastava põhivara soetamist on finantseeritud kolmandate isikute poolt eraldatud toetuste arvel või tarbijate poolt, s.t ettevõtja ei ole nende põhivarade soetamiseks ise kulutusi teinud. Juhul, kui reguleeritava põhivara hulka arvestada ka tagastamatu abi raames soetatud põhivara ja tarbijate poolt makstud liitumistasudest soetatud põhivara, siis oleks ettevõtjal võimalik teenida õigustamatult tulu varalt, mille soetamiseks ta ise kulutusi tegema ei ole pidanud. Selline olukord oleks vastuolus kapitalikulu arvestamise eesmärgiga, milleks on ettevõtja investeeritud põhivara soetamiseks tehtud kulutuste **tagasiteenimine** - kui ettevõtja konkreetsetesse põhivarasse investeerinud ei ole, siis ei ole tal ka alust arvestada veeteenuse hinda põhivara soetamiseks mittetehtud kulutusi (kapitalikulu ega ka põhjendatud tulukust). Konkurentsiamet ei pea põhjendatuks võimaldada ettevõtjal teenida tulukust põhivaralt, mille ta on tagastamatu abi arvel sisuliselt tasuta saanud või mis on tarbijate liitumistasude arvelt juba kinni makstud, mistõttu välistatakse ettevõtjapoolse topelt-tasu võtmise võimalus. Jättes reguleeritava põhivara hulgast välja tagastamatu abi raames soetatud põhivara ja tarbijate poolt makstud liitumistasudest soetatud põhivara, tagatakse veeteenuse hinna kujundamine lähtuvalt ettevõtja poolt kantud kuludest, mis on kooskõlas ÜVVKs § 50 lg-st 1 tuleneva veeteenuse hinna kulupõhise kujundamise põhimõttega.*

Ettevõtja majandustegevuse analüüsi protsessis analüüsib Konkurentsiamet põhivarasse teostatud ja ka kavandatud investeeringute põhjendatust. Konkurentsiamet ei arvesta põhivara hulka mittepõhjendatud investeeringuid ning põhivara, mida ettevõtja põhitegevuses tegelikult ei kasuta seoses majandusliku otstarbekuse puudumisega. Kuna regulatsioon näeb ette reguleeritava vara väärtuselt põhjendatud tulukuse arvestamist, kehtib seos, et mida suurem on reguleeritava vara väärtus, seda suurem on põhjendatud tulukus. Võib juhtuda, et tulenevalt eesmärgist teenida oluliselt kõrgemat tulukust, soovib ettevõtja põhivarad üles hinnata ilma, et teostataks täiendavaid investeeringuid vara väärtuse ja/või eluea tõstmiseks. Seetõttu hindab Konkurentsiamet mittepõhjendatuks kulud põhivaradesse, kui näiteks on toimunud põhivarade edasimüük regulatiivsest jääkmaksumusest kõrgema hinnaga ühelt ettevõtjalt teisele või samasse omanike ringi kuuluvalt ühelt ettevõtjalt teisele või kui ettevõtja on teostanud põhivarade üleshindluse. Olukorda, kus müügitehingute ja/või üleshindluste tulemusel müüakse võrguteenuse osutamisega seotud varad edasi oluliselt kõrgema hinnaga (muutub üksnes varade omanik) ilma, et teostataks täiendavaid investeeringuid nende samade varade väärtuse suurendamiseks ning eluea pikendamiseks, ei käsitleta teostatud investeeringuna olemasolevasse põhivarasse. Mittepõhjendatud investeeringute hulka loetakse ka põhivarad, mille väärtus ei vasta sarnase elueaga ja sama kasutusotstarbega sarnaste põhivarade väärtusele (mittepõhjendatud kuluminormidega kuludesse kirjendamine, sarnaste varade turuväärtuse langus, üldine majanduskeskkond ja halvenenud turusituatsioon ning varast genereeritava tulu vähenemine, varade füüsilise seisundi järsk halvenemine jm).

7.9. Põhivara väärtuse arvestus on järjepidev ja jätkub ka ettevõtja või vara omandisuhte muutmisel.

Põhivara arvestus peab olema järjepidev. Ettevõtja raamatupidamises teostatud põhivara üleshindlusi, ilma reaalseid täiendavaid investeeringuid tegemata, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinnas ei arvestata.

7.10. Põhivara kulumi arvestamise eesmärk on põhivara soetamiseks tehtud kulutuste tagasiteenimine veeteenuse hinna kaudu põhivara kasuliku tehnilise eluea jooksul.

7.11. ÜVVKS § 53 lg 2 kohaselt, kui ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda arvatud kulum ja põhjendatud tulukus ei kata reinvesteeringuteks mõistlikel tingimustel võetud laenukohustusi laenuandja nõuete kohaselt, arvatakse kindlaksmääratud perioodiks ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda laenukohustuste katmiseks vajaminev summa. ÜVVKS § 53 lg 3 kohaselt on ÜVVKS § 53 lg 2 rakendamise ajal vee-ettevõtjal keelatud teha omakapitalist väljamakseid omanikele.

Juhul kui veeteenuse hinda lülitatud kulum ja põhjendatud tulukus ei kata reinvesteeringuteks mõistlikel tingimustel võetud laenukohustusi (laenu põhiosa ja intressimaksed), saab rahavoogude probleemi lahendada konkreetse hinnamenetluse käigus põhivara kulumi komponendi korrigeerimisega (omavahenditest ja laenukohustustest tehtud investeeringud kajastuvad veeteenuse hinnas põhivara kulumi komponendina). Tegemist on erandiga juhuks, kui vee-ettevõtjale ei ole tagatud positiivsed rahavood veeteenuse tulult ning veeteenuse osutamise järjepidevus ja nõuetekohasus võivad sattuda ohtu. Põhivara kulumi korrigeerimine on võimalik vaid ulatuses, mis on vajalik vee-ettevõtja laenukohustuste (laenu põhiosa ja intressimaksed) katmiseks, võttes arvesse konkreetset vee-ettevõtjal ilmnunud rahavoogude ebapiisavuse asjaolud ja asjakohased arvutused. Seetõttu ei ole võimalik Metoodikas esitada kõigile vee-ettevõtjatele ühetaoliselt rakenduvat laenude tasumiseks vajalike rahavoogude teenuse hinnas kajastamist, vaid probleemi lahendatakse konkreetsest olukorrast lähtuvalt. Alljärgnevalt on toodud mõned võimalikud näited ÜVVKS § 53 lg 2 sätestatud regulatsiooni teostamiseks.

Näide 16a.

Näites 16a on arvuliste väärtustega illustreeritud järgmised olukorrad:

Stsenaarium 1 –ettevõtte ei võta regulatsiooniperioodil laenu investeeringuteks;

Stsenaarium 2 – võetakse investeeringuteks laenu 15 milj €, laenu pikkus 10 aastat, intress 6%;

Stsenaarium 2a - ettevõtte võtab investeeringuks laenu 15 milj €, laenu pikkus 10 aastat, rakendatud ÜVVKS § 53 lg 2 ehk lühendatud soetatavate varade arvestuslikku eluiga.

rida	Veeteenuse hinna kujunemine	ühik	Stsenaarium 1	Stsenaarium 2	Stsenaarium 2A	Pärast laenu tasumist
1	Põhjendatud tegevuskulud	tuh €	729,67	729,67	729,67	729,67
2	Kapitalikulu (kulum)	tuh €	190,41	1065,41	1299,48	640,05
3	Tulukus*	tuh €	536,47	1423,52	1408,82	662,39
4	Järelevalvetasu	tuh €	2,91	6,44	6,88	4,06
5	Lubatud müügitulu	tuh €	1459,46	3225,04	3444,85	2036,18

** tulukuses pole arvestatud käibekapitali, mis ei mõjuta oluliselt arvutuse tulemust*

Põhivara kulum ja tulukus	ühik	Stsenaarium 1	Stsenaarium 2	Stsenaarium 2A	Pärast laenu tasumist
Põhivara kulum	tuh €	190,41	1065,41	1299,48	640,05
Reguleeritava põhivara jääkmaksumus	tuh €	8542,47	22667,47	22433,40	10547,66
Tulukus vara jääkmaksumuselt, WACC 6,28%	tuh €	536,47	1423,52	1408,82	662,39

rida	Vaba kassavoo arvutus	ühik	Stsenaarium 1	Stsenaarium 2	Stsenaarium 2A	Pärast laenu tasumist
1	Põhjendatud tegevuskulud	tuh €	729,67	729,67	729,67	729,67
2	Laenukohustised	tuh €	308,30	2708,30*	2708,30*	0
3	Järelevalvetasu	tuh €	2,91	6,44	6,88	4,06
4	Põhjendatud väljaminev kassavoog regulatsiooniperioodil (ridade 1-3 summa)	tuh €	1040,88	3444,41	3444,85	733,73
5	Müügitulu taotletud veeteenuse hinnaga (sissetulev kassavoog)	tuh €	1459,46	3225,04	3444,85	2 036,18
6	Vaba rahavoog (rida 5 - rida 4)	tuh €	418,58	-219,37	0,00	1 302,44

*Laenukohustise kujunemine uue laenu ja stsenaariumi 1 kohustise alusel

Laenu summa = investeeringu summa (tuh €)	15 000					Pärast laenu tasumist		
Investeering jaguneb:	tuh €	Varade eluiga (aastat)	Aasta kulum (tuh €)	Varade korrigeeritud eluiga	Aasta kulum korrigeeritud elueaga (tuh €)	Vara eluiga	aasta kulum	Jääkmaksumus
Reoveepuhasti seadmete rekonstrueerimine	12 000	15	800,00	11,9	1008,40	5	383,20	1916
torustike rekonstrueerimine	3 000	40	75,00	29,8	100,67	30	66,44	1993,29
Laenu tagasimaksed	tuh €							
laenu põhiosamakse aastas	1500,00							
laenu intress (määraga 6%)	900,00							

Näide 16b.

Näites 16b on arvuliste väärtustega illustreeritud järgmised olukorrad:

Stsenaarium 1 –ettevõtte ei võta regulatsiooniperioodil laenu investeeringuteks, seejuures on valdav osa ettevõtte varadest soetatud sihtfinantseerimise vahenditest (ÜF, KIK, KOV) ja omavahenditest varasid on väga vähe;

Stsenaarium 2 – võetakse investeeringuteks laenu 15 milj €, laenu pikkus 10 aastat, intress 6%;

Stsenaarium 2a - ettevõtte võtab investeeringuks laenu 15 milj €, laenu pikkus 10 aastat, rakendatud ÜVVKS § 53 lg 2 ehk lühendatud soetatavate varade arvestuslikku eluiga.

rida	Veeteenuse hinna kujunemine	ühik	Stsenaarium 1	Stsenaarium 2	Stsenaarium 2A	Pärast laenu tasumist
1	Põhjendatud tegevuskulud	tuh €	729,67	729,67	729,67	729,67
2	Kapitalikulu (kulum)	tuh €	19,41	894,41	1119,41	486,08
3	Tulukus*	tuh €	2,67	889,72	875,59	241,68
4	Laenukohustuste kate	tuh €	-	-	413,30	0
5	Järelevalvetasu	tuh €	1,50	5,03	5,45	2,91
6	Lubatud müügitulu	tuh €	753,25	2518,83	3143,42	1460,34

* tulukuses pole arvestatud käibekapitali, mis ei mõjuta oluliselt arvutuse tulemust

Põhivara kulum	tuh €	19,41	894,41	1119,41	486,08
Reguleeritava põhivara jääkmaksumus	tuh €	42,47	14167,47	13942,47	3848,37
Tulukus vara jääkmaksumuselt, WACC 6,28%	tuh €	2,67	889,72	875,59	241,68

rida	Vaba rahavoo arvutus	ühik	Stsenaarium 1	Stsenaarium 2	Stsenaarium 2A	Pärast laenu tasumist
1	Põhjendatud tegevuskulud	tuh €	729,67	729,67	729,67	729,67
2	Laenukohustised	tuh €	8,30	2408,30	1588,30	0
3	Järelevalvetasu	tuh €	1,50	5,03	4,52	2,91
4	Põhjendatud väljaminev kassavoog regulatsiooniperioodil (ridade 1-3 summa)	tuh €	739,47	3143,00	2322,49	732,58
5	Müügitulu taotletud veeteenuse hinnaga	tuh €	753,25	2 518,83	2 322,49	1 460,34
6	Vaba rahavoog (rida 5 - rida 4)	tuh €	13,78	-624,17	0,00	727,76

Laenu summa = investeeringu summa (tuh €)	15000					Pärast laenu tasumist		
		varade eluiga (aastat)	aasta kulum, tuh €	varade korrigeeritud eluiga	aasta kulum korrigeeritud elueaga	Vara elu-iga	aasta kulum	Jääkmaksumus
Investeering jaguneb:	tuh €							
Reoveepuhasti seadmete rekonstrueerimine	12000	15	800,00	12	1000,00	5	400,00	2000
torustike rekonstrueerimine	3000	40	75,00	30	100,00	30	66,67	2000
Laenu tagasimaksed	tuh €							
laenu põhiosamakse aastas	1500,00							
laenu intress (määraga 6%)	900,00							

Soetatavate varade kasulikkude arvestuslikku eluiga on lühendatud (20-25% võrra), samas ei ole mõistlik varade eluea ülemäärane lühendamine. Kuna varade eluea lühendamine ei suurendanud veehinda lülitatava kapitalikulu ja tulukuse summat piisavalt, siis tuleb puudujääv osa katta sihtfinantseerimise vahenditest soetatud varade kulumiga.

7.12. Reguleeritava vara väärtus on ettevõtja poolt investeeritud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajaliku põhivara jääkmaksumuse ja käibekapitali summa ehk reguleeritav vara regulatsiooniperioodil arvutatakse alljärgneva valemi alusel:

$$RV = RV_r + KK$$

kus:

RV – reguleeritav vara;

RV_r – reguleeritava põhivara jääkmaksumus regulatsiooniperioodi lõpus;

KK – käibekapital.

7.13. ÜVVKS § 54 lg 3 nimetatud käibekapitali suurus on viis protsenti viimase kolme kalendriaasta ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse käibe aritmeetilisest keskmisest. Vajaduse korral tehakse käibekapitali suuruse leidmiseks analüüs.

Käibekapital tagab ettevõtjale rahalised vahendid, mille abil on võimalik kaupade ja teenuste eest tasuda enne, kui laekuvad tarbijate poolt tasutud summad. Konkurentsiamet käsitleb viimase kolme kalendriaasta aritmeetilise keskmise käibena üksnes veeteenuse osutamisega seotud käivet viimasel kolmel majandusaastal. Kui vee-ettevõtja on tegutsenud alla kolme majandusaasta, määratakse käibekapitali suurus tegutsetud majandusaastate aritmeetilise keskmise käibena. Kui andmetest selgub, et majandusaastate keskmisest käibekapitali suurusest ei piisa õigeaegselt veeteenuse osutamiseks vajalike kaupade ja teenuste eest tasumiseks, teostatakse käibekapitali komponendi leidmiseks lisaanalüüs. Vertikaalselt integreeritud kontserni kuuluvate teiste ettevõtjate sisekäivet ei lülitata käibekapitali arvestusse. Nimetatud

sisekäivet ei arvestata käbekapitali arvestuses, et hoida ära juhtumeid, kus vee-ettevõtjad loovad kontserni kuuluva äriühingu, kellele müüvad esmalt kogu enda poolt osutatava teenuse ning see teine ettevõtja müüb teenuse omakorda tarbijatele edasi, saades käbekapitaliks juba kaks korda suurema summa.

7.14. Reguleeritava vara väärtuse leidmisel kasutatakse põhivara bilansilist jääkmaksumust regulatsiooniperioodi lõpus, võttes arvesse käesoleva Metoodika punktis 7.7 sätestatud. Kapitalikulu leidmisel kasutatakse raamatupidamises kajastuvat kulumit, mis on arvestatud reguleeritavalt põhivaralt.

Kapitalikulu leidmisel kasutatakse raamatupidamises kajastuvat kulumit reguleeritava põhivara osas põhjusel, et raamatupidamiskohuslane peab materiaalse põhivara objektide amortiseeritava osa amortiseerima kulusse objekti kasuliku tehnilise eluea jooksul ¹¹ ning raamatupidamiskohuslase poolt valitud amortisatsioonimeetod peab süstemaatiliselt peegeldama vara kasutamisest tema kasuliku eluea jooksul saadava majandusliku kasu jaotumist ajas¹². Seega, kui ettevõtja on lähtunud eeltoodud arvestuspõhimõtetest, siis vastab ettevõtja reguleeritavas tegevuses kasutatava põhivara väärtus ettevõtte põhivarade bilansilisele jääkmaksumusele.

Veeteenuse hinda lülitatakse kapitalikulu, mis ei ole suurem võrreldes väärtusega, mis oleks arvestatud põhivaralt rakendades selle soetusmaksumusele kasuliku tehnilise elueaga kooskõlas olevat kapitalikulunormi (v.a Metoodika punktis 7.11 kirjeldatud olukorras).

7.15. Kui ettevõtja raamatupidamises on teostatud põhivara ümberhindlusi ja/või oluliselt muudetud põhivara kuluminorme või kui põhivara kuluminormid ei vasta selle kasulikule elueale, teostatakse reguleeritava vara ja kapitalikulu arvestus vastavalt punktile 7.16.

7.16. Reguleeritava põhivara ja kapitalikulu arvestus käesoleva Metoodika punkti 7.15 sätestatud juhul toimub järgmiselt.

- 1) Alates piiraastast¹³ toimub vee-ettevõtja põhivara jagamine enne piiraastat soetatud põhivaraks ja pärast piiraastat (piiraastast alates) soetatud põhivaraks;
- 2) Põhivara kulumi arvutamisel peetakse eraldi arvestust enne piiraastat ja piiraastast alates soetatud põhivara kohta ning sellest tulenevalt arvestatakse eraldi põhivara kulumit;
- 3) Põhivara kulumi arvestuses rakendatakse lineaarset meetodit;
- 4) Korrektsioone põhivara maksumuses ja kuluminormides on õigus teostada, kui ilmneb, et nii enne kui ka pärast piiraastat soetatud põhivara hulgas on vara, mida ettevõtja tegelikult ei kasuta majandustegevuse teostamiseks või kui ilmneb, et põhivara maksumus ja kuluminormid ei ole põhjendatud;

Põhivara maksumust korrigeeritakse, kui selgub, et põhivara hulgas on vara, mida ettevõtja tegelikult ei kasuta või selle vara kasutamine ei ole veeteenuse osutamisel põhjendatud või kui põhivara maksumus erineb märkimisväärselt selle põhjendatud maksumusest.

Põhivara kuluminormid ei ole põhjendatud juhul, kui need erinevad oluliselt sarnase elueaga, sama kasutusotstarbega ja sarnastele põhivaradele määratud kuluminormidest või kui kulumi arvestamisel ei ole ettevõtja lähtunud põhivarade kasulikust (tehnilisest) elueast.

- 5) Enne piiraastat soetatud põhivaralt arvestatakse kulumit selle jääkmaksumuselt piiraasta alguses. Seejuures kehtestatakse enne piiraastat soetatud põhivarale kuluminorm(id), mille alusel toimub veeteenuse hinda lülitatava põhivara kulumi arvestus;

¹¹ Raamatupidamise Toimkonna Juhend 5 punkt 22

¹² Raamatupidamise Toimkonna Juhend 5 punkt 23

¹³ Piiraasta on aasta, millal fikseeriti enne piiraastat soetatud põhivara jääkmaksumus.

- 6) Pärast piiraastast soetatud põhivarale arvestatakse kulumit selle soetusmaksumuse alusel. Seejuures kehtestatakse alates piiraastast soetatud põhivarale kuluminorm(id), mille alusel toimub veeteenuse hinda lülitatava põhivara kulumise arvestus;
- 7) Vajadusel võib kasutada põhivarade diferentseerimist, kasutades erinevaid põhivarade kuluminorme;
- 8) Veeteenuse hinda lülitatav põhivara kulumine kujuneb alljärgnevalt:

$$PK_{hinnad} = PK_{enne\ p.a} + PK_{pärast\ p.a}$$

kus:

PK_{hinnad} - veeteenuse hinda lülitatav põhivara kulumine;

$PK_{enne\ p.a}$ - põhivara kulumine enne piiraastast soetatud põhivarale;

$PK_{pärast\ p.a}$ - põhivara kulumine pärast piiraastast soetatud põhivarale.

- 9) Enne piiraastast soetatud põhivaralt arvestatakse kulumit alljärgnevalt:

$$PK_{enne\ p.a} = PV_{jääkm_{enne\ p.a}} \times norm_{enne\ p.a}$$

kus:

$PV_{jääkm_{enne\ p.a}}$ - enne piiraastast soetatud põhivara jääkmaksumus piiraasta alguses;

$norm_{enne\ p.a}$ - kuluminorm enne piiraastast soetatud põhivarale.

- 10) Pärast piiraastast soetatud põhivaralt arvestatakse kulumit alljärgnevalt:

$$PK_{pärast\ p.a} = (PV_{soetusm_{pärast\ p.a}} + 0,5 \times I) \times norm_{pärast\ p.a}$$

kus:

$PV_{soetusm_{pärast\ p.a}}$ - pärast piiraastast soetatud põhivara soetusmaksumus;

I - investeeringud põhivarasse;

$norm_{pärast\ p.a}$ - kuluminorm pärast piiraastast soetatud põhivarale.

- 11) Reguleeritava vara arvestus toimub alljärgnevalt:

$$RV = \frac{PV_0 + PV_1}{2} + KK$$

kus:

RV - reguleeritava vara väärtus;

PV_0 - põhivara jääkmaksumus regulatsiooniperioodi alguses;

PV_1 - põhivara jääkmaksumus regulatsiooniperioodi lõpus;

KK - käibekapital.

- 12) Käibekapitali suurus on viis protsenti viimase kolme kalendriaasta ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse käibe aritmeetilisest keskmisest.

- 13) Põhivara jääkmaksumus regulatsiooniperioodi lõpus leitakse alljärgnevalt:

$$PV_1 = PV_0 + I - PK - M$$

kus:

PV_1 - põhivara jääkmaksumus regulatsiooniperioodi lõpus;

PV_0 - põhivara jääkmaksumus regulatsiooniperioodi alguses;

I - investeeringud põhivarasse;

PK - põhivara kulumine;

M - müüdid või mahakantud põhivara jääkmaksumus.

Näide 17. Reguleeritava vara ja kapitalikulu arvestus Metoodika punktis 7.15 sätestatud juhul (s.t juhul kui veeteenuse hinna kujundamisel on eelnevalt lähtutud põhivara regulatiivsest arvestusest või esinevad Metoodika punktis 7.15 toodud tingimused)

- 1) Ettevõtja majandusaasta on 1. jaanuar kuni 31. detsember.
- 2) Piiraastaks on Majandusaasta 1 (fikseeritakse veeteenusel kasutatava põhivara raamatupidamislik jääkmaksumus). Majandusaasta 1 alguse seisuga on ettevõtja reguleeritava põhivara jääkmaksumus 200 tuh €; PVjääkm enne p.a. = 200 tuh €
- 3) Enne Majandusaastat 1 soetatud põhivarale kehtestatakse kapitalikulunorm 10%; norm enne p.a. = 10%.
- 4) Majandusaastal 1 ja Majandusaastal 2 teostatakse investeeringuid 100 tuh € ulatuses; Majandusaasta 2 alguses, seisuga 01. jaanuar, on PVsoetusm pärast p.a.=100 tuh € ning Majandusaasta 3 alguses, seisuga 01. jaanuar, on PVsoetusm pärast p.a.=200 tuh €.
- 5) Alates Majandusaastast 1 soetatud põhivarale kehtestatakse kapitalikulunorm 3,0%; norm pärast p.a.=3,0%.

rida	Põhivara regulatiivne arvestus	Ühik	Majandus- aasta 1	Majandus- aasta 2	Majandus- aasta 3
1	Enne piiraastat soetatud põhivara jääk-maksumus piiraasta alguses (PVjääkmenne p.a)	tuh €	200	200	200
2	Enne piiraastat soetatud põhivara jääkmaksumus aasta alguses (PV0)	tuh €	200	180	160
3	Enne piiraastat soetatud põhivara kapitalikulu norm (normenne p.a)	%	10	10	10
4	Enne piiraastat soetatud põhivara kapitalikulu (PKenne p.a)	tuh €	20	20	20
5	Pärast piiraastat soetatud põhivara soetusmaksumus aasta alguses (PVsoetusm pärast p.a)	tuh €	0	100	200
6	Pärast piiraastat soetatud põhivara jääkmaksumus aasta alguses (PV0)	tuh €	0	98,5	94
7	Investeeringud (I)	tuh €	100	100	100
8	Pärast piiraastat soetatud põhivara kapitalikulunorm (normpärast p.a)	%	3	3	3
9	Pärast piiraastat soetatud põhivara kapitalikulu (PKpärast p.a)	tuh €	1,5	4,5	7,5
10	Kapitalikulu kokku (PKhinnad)	tuh €	21,5	24,5	27,5
11	Müüdnud või maha kantud põhivara jääkmaksumus (M)	tuh €	0	0	3
12	Põhivara jääkmaksumus aasta lõpul (PV1)	tuh €	278,5	354	323,5
13	Eelneva kolme kalendriaasta keskmine veeteenuse müügitulu	tuh €	310	314	312
14	Käibekapital (KK)	tuh €	15,5	15,7	15,6
15	Reguleeritav vara (RV)	tuh €	254,75	331,95	304,35

8. Põhjendatud tulukus

- 8.1. ÜVVKS § 50 lg 1 p 5 kohaselt kujundatakse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hind selliselt, et vee-ettevõtjal oleks tagatud põhjendatud tulukus vee-ettevõtja investeeritud kapitalilt.
- 8.2. ÜVVKS § 54 lg 3 kohaselt arvutatakse põhjendatud tulukus, korrutades ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse osutamiseks vajaliku põhivara väärtuse, millele on liidetud

käibekapitali suurus, kaalutud keskmise kapitali hinnaga. Põhjendatud tulukuse ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse hinda lülitamine ei ole kohustuslik, kui vee-ettevõtja nii otsustab ning ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni jätkusuutlikkus ja toimepidevuse on tagatud.

8.3. ÜVVKS § 55 kohaselt on ÜVVKS §54 lg 3 nimetatud käibekapitali suurus on viis protsenti viimase kolme kalendriaasta ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse käibe aritmeetilisest keskmisest. Vajaduse korral tehakse käibekapitali suuruse leidmiseks analüüs.

8.4. Põhjendatud tulukus arvutatakse reguleeritava vara väärtuse ja põhjendatud tulunormi alusel alljärgneva valemiga:

$$PT = RV \times WACC$$

kus:

- PT - põhjendatud tulukus;
- RV - reguleeritava vara väärtus;
- WACC - kaalutud keskmine kapitali hind.

Põhjendatud tulukus arvutatakse põhitegevuse reguleeritava vara väärtuse (sealhulgas ka mitteamortiseeruva põhivara väärtus, milleks on põhitegevuses kasutatava maa väärtus) ning kaalutud keskmise kapitali hinna (WACC) ehk põhjendatud tulunormi alusel.

Monopoolsete ettevõtjate tulunorm peab olema piiratud, mida sätestab ka ÜVVKS § 50 lg 1 p 6 s.t, et veeteenuse hind peab olema kujundatud selliselt, et oleks tagatud põhjendatud tulukus ettevõtja poolt investeeritud kapitalilt. Monopoolse ettevõtja tarbijatel puudub võimalus osta kaupa või teenust konkureerivatelt ettevõtjatelt. Tulenevalt sellest on nii Euroopas kui ka mujal maailmas kujundatud üldtunnustatud hinnaregulatsiooni printsiibid, mille üheks eesmärgiks on eelkirjeldatud ettevõtjate tulukuse piiramine. Ilma tulukuse piiramiseta tekiks turgu valitseval ettevõtjal võimalus teenida tarbija arvelt ülikasumit ning tarbija peaks ilma regulaatori (antud juhul Konkurentsiamet) sekkumiseta maksma kinni turgu valitseva ettevõtja võimaliku ülikasumi, sest tarbijal puudub teenusepakkuja osas alternatiivne valik.

8.5. Kaalutud keskmine kapitali hind (WACC) arvutatakse järgmise valemi alusel:

$$WACC = k_e \times \frac{OK}{VK + OK} + k_d \times \frac{VK}{VK + OK}$$

kus:

- k_e - omakapitali hind (%);
- OK - omakapitali osakaal (%);
- VK - võlakapitali osakaal (%);
- k_d - võlakapitali hind (%).

8.6. Kaalutud keskmine kapitali hind (WACC) arvutatakse Konkurentsiameti poolt ja avaldatakse veebilehel www.konkurentsiamet.ee. Avaldatud dokument sisaldab nii WACC-i arvestamise metoodikat kui ka erinevate tegevusalade kaalutud keskmise kapitali hinna väärtusi.

9. Reguleeritavas tegevuses renditud põhivara kasutamine ja rendikulu põhjendamine

9.1. Veeteenuse osutamiseks vajalike põhivarade rentimisel on vee-ettevõtjal õigus lülitada veeteenuse hinda renditud reguleeritavalt varalt arvestatud kapitalikulu ja põhjendatud tulukus samadel põhimõtetel kui vara omanikuna.

Juhul, kui renditav põhivara on vajalik ja seda kasutatakse veeteenuse osutamiseks, siis on tegemist reguleeritavas tegevuses kasutatava põhivaraga (Metoodika p 1.18 ja 1.19).

Metoodika kohaselt kasutab Konkurentsiamet veeteenuse hindade ÜVVKS-le vastavuse kontrollimisel põhimõtet, mille kohaselt lülitatakse ÜVVKS § 50 lg 1 p-s 3 ja 4 nimetatud investeeringud olemasoleva ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni jätkusuutlikkuse ja toimepidevuse tagamiseks ja ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava kohaste investeeringute tegemiseks veeteenuse hinda läbi põhivara kulumi põhivara kasuliku tehnilise eluea jooksul (Metoodika punkt 7.10). Vastavalt Metoodika punktile 8.1 arvestatakse põhjendatud tulukus ettevõtja poolt veeteenuse osutamiseks investeeritud kapitalilt.

Kuigi lepingupooled võivad leppida vara kasutuse eest tasutava rendisumma kokku lähtuvalt väga erinevatest teguritest, mille hulgas rendileandja kulud seoses rendile antud varaga ei ole tingimata määravaks, ei saa Konkurentsiamet tingimusteta aktsepteerida kokkuleppelist rendisummat veeteenuse hinda lülitatava põhjendatud kuluna. Tulenevalt eeltoodust lähtub Konkurentsiamet rendikulu (renditasu) põhjendatuse kontrollimisel põhimõttest nagu vee-ettevõtja oleks ise renditud põhivarade omanik ning teostab renditud põhivaradelt kapitalikulu ja põhjendatud tulukuse arvutamise käesoleva Metoodika p-de 7 ja 8 põhjal. Rendikulu on põhjendatud suuruses, kui see ei ületa renditud reguleeritavalt põhivaralt käesoleva Metoodika kohaselt arvutatud kapitalikulu ja põhjendatud tulukuse summat.

Rendikulude suuruse põhjendatuse kontrollimiseks ja hindamiseks esitab ettevõtja Konkurentsiametile koos hinnataotlusega põhivarade rendilepingu koopia ning renditavate põhivarade nimekirja/ põhivara arvestuse (vt näide 18), millest peab selguma, millal ja millise maksumusega on põhivarad soetatud (sealhulgas ära märkides/ eristades, millised põhivarad ja millises summas on soetatud tarbijate poolt tasutud liitumistasude või sihtfinantseerimise vahendite abil).

Näide 18 Renditava veeteenuse põhivara arvestus

Rida	RENDITUD PÕHIVARA	ühik	2022	2023	2024	Regulatsiooni- periood
1	Põhivara soetusmaksumus aasta alguses	tuh €	166,2	166,2	166,2	166,2
2	Põhivara jääkmaksumus aasta alguses	tuh €	37,5	31,6	25,6	19,7
3	Investeeringud	tuh €	0,0	0,0	0,0	0,0
4	Põhivara kulum	tuh €	6,0	6,0	6,0	6,0
5	Müüdnud, likvideeritud põhivara soetusmaksumuses	tuh €	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Müüdnud, likvideeritud põhivara jääkmaksumuses	tuh €	0,0	0,0	0,0	0,0
7	Põhivara soetusmaksumus aasta lõpus	tuh €	166,2	166,2	166,2	166,2
8	Põhivara jääkmaksumus aasta lõpus	tuh €	31,6	25,6	19,7	13,7

Metoodika p 8.1 lähtuvalt liidetakse reguleeritava vara leidmiseks ettevõtte omavahenditest ja kohustustest soetatud põhivara jääkmaksumusele regulatsiooniperioodi lõpus käibekapitali summa. ÜVVKS § 55 alusel võetakse käibekapitali arvestuse aluseks viimase kolme kalendriaasta ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni teenuse käibe aritmeetilisest keskmisest viis protsenti. Lubatud müügitulu (Metoodika p 3.3) moodustub klientidele osutatud veeteenuselt. Kuna veeteenust osutab tegevuspiirkonnas vee-ettevõtja, siis renditavate põhivarade omanikul lubatud veeteenuse müügitulu ei teki ning käibekapitali reguleeritava vara hulka ei lülitu. Seega kujuneb reguleeritava vara väärtus renditava põhivara jääkmaksumusest regulatsiooniperioodi lõpus (vt näide 18 rida 8 veerg Regulatsiooniperiood).